ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3920 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 23 / 4 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1899 23 ՌԱՄԶԱՆ 1316 ՇԱԲԱԹ

درعلیه‌ده غلطه‌ده (آرەولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سی
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK".
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղ.ռ
» » վեցամսեայ. 70 »
» » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրֆ
» » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխարէն փոստի պուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ.

ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ
ՎԱՆԱՅ ՄԷՋ

Վանայ աղքատ հայ գեղացիներուն լատինականութեան դիմելը՝ այլ եւս պատահական կամ մասնաւոր դէպքերու կարգէն ելլելով՝ կրօնափոխական հոսանքի մը ծաւալումը ստացած է, որ կը ճիւղաւորուի, կը բազմապատկի, կ'ընդարձակուի հետզհետէ։ Սկիզբները, Կոր-Դար թաղը միայն կը յիշուէր որուն անունը հանրածանօթ դարձաւ, թէեւ տխուր համբաւով մը։ Ցաւեցանք ու գայթակղեցանք, երբ առաջին անգամ գրեցին թէ այդ տեղի ազգայինները, էրիկ-մարդ կնիկ-մարդ, իրենց լաճերով, տէրտէրով ու վարժապետով կը թողուն Մայրենի Եկեղեցին՝ կաթոլիկ դառնալու համար։ Ցաւորդաբար հասած կրօնափոխական լուրերը այդ տպաւորութիւնը սաստկացնելու տեղ՝ տկարացուցին կարծես, ու սովորական բան մը լսելու պէս իմացանք թէ Արարուց եկեղեցիին մէկ թաղն ալ, հարիւր տասը տունէ բաղկացած, հրապուրուեր է ֆրանչիսկեաններէն. Թէ մասնաւոր վարժարանի մը վարիչը անոնց տրամադրութեան տակ դրեր է իր անձը ու դպրոցը, երկու հարիւրի չափ երկսեռ աշակերտներով և ուսուցիչներով։ Աւերակ գիւղը հետեւեցաւ Գուրուպաշ հայաբնակ գիւղին, և Կէմ գիւղն ալ այս վերջինին. միակ պէսպիսութիւնը զոր ընծայեց այս տխուր միօրինակութեան, նախկին վանահայր վարդապետ մըն էր որ վեղարին վրայ նախապատուութիւն տուաւ լատինական փեղոյրին։ Մինչեւ այն ատենը, Վանայ եկեղեցականներէն տէրտէրները միայն հեռացած էին մեզմէ. վարդապետը նորութիւն մը եղաւ, բայց ան ալ մոռցուեցաւ միւսներուն հետ։ Ու այսպէս, շաբաթ չ'անցնիր որ թղթաբերը տեղեկութիւն մը չբերէ այդ մասին. եթէ կրօնափոխներու նոր խումբեր չգտնուին, յուսահատական արձագանգներ են որ կը լսուին թէ «մենք ալ կաթոլիկ պիտի ըլլանք», ինչպէս Աղէժամարի գիւղերը, Լիմ և Կտուց անապատներու թեմական ժողովուրդը ու վերջին անգամ ալ Ալիւր գիւղը։ Կրնայ ըլլալ որ այս վրդովիչ լուրերուն մէջ չափազանցութիւններ գտնուին, բայց իրողութիւնը իրողութիւն է, որուն դառնութենէն բան մը չի պակսիր՝ հարիւր տուն պակաս կամ երկու-երեք քահանայ աւելի գտնուելով կրօնափոխներուն մէջ։

Պոլիս գտնուող Վանեցի ազգայինները, որոնց իրաւունքը և պարտքն էր ամենէն առաջ և ամենէն աւելի իրենք յուզուելու, գովելի նախաձեռնութեամբ մը Ս. Պատրիարքին դիմած էին, խնդրելով որ Իզմիրի նախորդ առաջնորդը Վան ղրկուի կրօնափոխական շարժումներուն առաջքը առնելու համար։ Առողջ և գնահատելի գաղափար մըն է այս՝ որուն ընդունելութիւնը իրապէս օգտակար պիտի ըլլայ։ Տ. Ներսէս եպիսկոպոս Ասլանեանի պէս արժանաւոր եկեղեցական մը, իր հոգեւորականի ազդեցիկ ներկայութեամբը, իր քարոզներովը ու յորդորներովը բարերար տպաւորութիւն մը կրնայ առաջ բերել ռամիկ ժողովուրդին վրայ զոր կ'ենթադրենք թէ մոլորեցուցած են անշահ տէրտէրներու և վարդապետներու վարմունքը ու օրուան հացի կարօտ չքաւորութիւնը։ Տ. Հմայեակ եպիսկոպոսին անունն ալ արուեցաւ գաւառային հովուութեան այս բացառիկ պաշտօնին համար, սխալ տեղեկութեան մը հետեւանքով զոր փութաց հերքել Բերայի Գեր. քարոզիչը։ Բայց իրեն վերագրուած խորհուրդը «թէ Վան ղրկուելիք եկեղեցականին տրամադրութեանը ներքեւ կարեւոր գումար մը պէտք է դրուի» պարսաւելի խորհուրդ մը չէր բնաւ. ընդհակառակը՝ չա՛տ գործնական, վասն զի կրօնափոխութեան շարժառիթներուն կատարեալ գիտակցութիւն կը նշանակէ։ Եւ ո՛ր եպիսկոպոսն ալ որ կոչուի այդ պաշտօնին, ուշ կամ կանուխ դրամի անզօր պէտքը զգացնելու հարկին մէջ պիտի գտնուի,—ոչ թէ ճամբու ծախքի և անձնական պէտքերու հայթայթման տեսակէտով, որ մեծ բան մը չէ,—այլ անոր համար որ լատին կրօնաւորները դրամով կը հրապուրեն անօթի գեղացիները, և զանոնք կասեցնելու համար՝ հոգեշունչ խօսքերու հետ մնունդ տալու է անոնց։ Զոյգ մը տրեխով, մէկ ցուպով և մէկ մախաղով հովուութեան ելլելու առաքելական դարերուն մէջ չենք ապրիր, թէեւ ասկէ պէտք չէ հետեւցնել որ հայ կրօնաւորը կրնայ երբեք, լատին կրօնաւորին պէս, գաւառներուն մէջ սակարկութեան մտնել ռամիկ գեղացիներուն հետ՝ զանոնք Մայրենի Եկեղեցին բերելու կամ անկէ չհեռացնելու համար։ Մինչեւ իսկ իրաւունք ունի երեսդարձնել այնպիսիներէն որոնք բաժերային տուածէն բան մը աւելի բերելու շահագիտութեամբ թափառին իր շուրջը, փոյթ չէ թէ քանի մը հարիւր հոգի պիտի օտարանան։ Բայց անդին հոծ մաս մը կայ պարզուկ և բարեմիտ գեղացիներու, պաշտօնական հաւատքը պապականին հետ չփոխանակելու յամառող, որոնք Սրբազանին կամ Հայր Սուրբին քարոզութիւնը լսելէ ետքը, նորէն ժամուն դուռը պիտի շարուին ու անոր փէշերուն կառչին «Հաց կ'ուզենք» ըսելով։ Այցելու հովիւը, իբրեւ հոգեւոր հայր, ի՞նչ պիտի պատասխանէ անոնց, երբ անդին հաց կարկառողներ կան՝ կրօնքի փոխարէն։

* * *

Այս տողերը գրուած էին արդէն, երբ իմացանք թէ Ազգ. Վարչութիւնը իր երեկուան նիստին մէջ յարմար դատեր է Ասլանեան եպիսկոպոսը Վանայ առաջնորդական տեղապահութեան պաշտօնին։ Այս ընտրութիւնը, առ այժմ դէթ բարոյապէս, սփոփարար ներգործութիւն մը պիտի ընէ անշուշտ Վանեցի ազգայիններուն վրայ որոնք կը տեսնեն թէ Պատրիարքարանը լուրջ կերպով նկատողութեան առաւ իրենց դիմումը և անմիջական ու գոհացուցիչ որոշում մը տուաւ։ Կանխահաս պիտի ըլլար, հիմակուհիմայ, աւելի բան մը ըսել։

ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ՈՒՐԻՇ ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՄԸ

Այն թուականներէն ի վեր ուր Յակոբ Ոսկան սրտայոյզ ոտանաւորներ կը հրատարակէր Օրացոյցին մէջ ու ներհուն բանախօսութիւններ կ'արտասանէր կրթական հանդէսներու առթիւ, բազմավաստակ գրագէտ-ուսուցչէն գրուածք մը կարդալու հաճելի առիթը չէինք ունեցած։ Մեր աշխատակից Արէսի մէկ յօդուածին առթիւ, Յակոբ Ոսկան խմբագրութեանս ուղղած է հետեւեալ ինքնատիպ նամակը՝ որ սիրուն անակնկալ մըն է միանգամայն։

Առ Խմբագրութիւն «Արեւելք»ի

ԲԵՐԱ, 22 յունվար

Ձեր հանրօգուտ օրաթերթի անցելոյն 28 Թուականաւ՝ հրատարակուած է Արէսի շաբաթական յօդուածը, յորում նշանաւոր երկու հայ գրագիտաց, Ստեփան Ոսկանի և Մատթէոս Գարագաշի միջեւ բաժին մ'ալ իմ անունս է տըրուած, իբրեւ թէ յատուկ պատիւներու իրաւունք ստացած ըլլայի ի ծերութեան։ Շնորհապարտ միալով հանդէպ համակիր հեղինակին և հաճոյակատար հրատարակչին՝ չեմ ծածկեր թէ ժամանակէ մը ետքը երկրորդ ընթերցում մը յանդիմանեց ձեր այդչափ բարի կամեցողութեանն առջեւ իմ լռութիւնս, և պարտաւորեց զիս տողել ներկայս՝ զոր ձեր տրամադրութեան ներքեւ կը դնեմ, յաւելմանն համար ներման խնդրանօք։

Իբրեւ Ազգային Ուսուցիչ՝ յաջողակութեան համբաւ պարտիմ նախապէս Սամաթիոյ Սահակեան Սանուց ուշիմութեան, որոնք այնպիսի ժամանակներու մէջ յորս սաստը քիչ մը սաստիկ կը տիրէր, տեսան յիս շուրջ քսանամեայ երիցագոյն եղբայր մը։ Այդ աշխոյժ ուսանողք և ես գիտցանք իրար յարգել և իրարմէ յարգուիլ, և ուսուցանելն ու ուսանիլը եղաւ, յիրաւի, հաճոյք մը։ Ապա նոյնը շարունակուեցաւ ի Մայր վարժարանի և այլուր. և տակաւ սովորեցայ, զարգուն հասակէս մինչեւ յալեւոյթ՝ աշակերտներս նկատել իբրեւ դպրոցական բարեկամներ։ — Այսօրուան մանուկը մեր դատաւորն է մօտաւոր ապագայի մէջ. սիրենք զանի, կրթենք զանի. բայց այնպէս վարուինք հետը որ ապա մեզ մեղադրելու, մեզ ամբաստանելու առիթ չունենայ։ Ահա առողջ սկզբունք մը որով ուսուցիչ մը չափաւոր գիտութեամբ իսկ, շատ օգտակար կրնայ ըլլալ ուսանողաց, և խիղճն ու անունը անաղարտ պահել, և այս շատ իսկ է պատիւ, զի ով որ իր պարտականութիւնն ըրաւ՝ զայն միայն ըրաւ, և ոչ ինչ աւելի։ Եզականութեան յաւակնութիւնը յաճախ նանրամտութիւն է արդարեւ, քանի որ ինձ իսկ ի մօտոյ ծանօթ գործակիցներու մէջ նոյն սկզբունքով ընթացողներ պակաս չեղան. սկսելով Աւետիս Տէր Սահակեանէ, ներհուն դասատու անգղիերէն լեզուի, որոյ անունով կրնան պանծալ ցարդ վաղեմի Սահակեան աշակերտք, մինչեւ ցբարեյիշատակ Յարութիւն Թիւլեան՝ քաջ Թուաբան, (մեր սիրուն Մօսիէօ Բասքալը) որ այնչափ լոյս տարածեց և իբրեւ աստղ մը անցաւ. Միայ ինձ անցնիլ նոյնպէս, քանի որ աւելի ապրիլը չէ աւելի արժանիք։ Բայց ի՞նչ հարկ զառամեալները փնտռել քանի որ այն հեռաւոր հայերէ օրինակ առնուի, որոնք տարիքէ աւելի իրաւամբ արժանեաց պատիւ կ'ընծայեն, 20-30 տարի ծառայութիւն բաւ համարելով՝ իրենց ուսուցիչները պերճ յոբելեաններով պսակելու և փոխարինելու։ Թէ հոս ալ նոյնպէս ըլլայ՝ շատ կայտառ և կորովամիտ թեկնածուներ կրնան ներկայանալ. բայց ի՛նչ կարեւորութիւն որ իրենց ուսուցիչներն այնչափ չքաւոր են, քանի որ իրենց դպրոցներ կ'անչքանան։ — Գալով «Հանրային երախտագիտութեան զգացմանց» բացատրութեան ի լրագրական սիւնակս, թող ձերինն ըլլայ առաջինն ու վերջինը. մինչ այն հազարաւորներէն՝ զորս հեշտ էր ինձ դպրոցէ բարեկամներ ճանչնալ, ոմանց հետ մերթ կը փոխանակենք ողջոյն մը. այլք ոմանք հաճութեամբ կ'օգնեն իմ յիշողութեան զիրենք մտաբերելու։ Սակայն համակրութիւնը չէ օրէնք՝ այլ սրտի մը պարզ զգացում, զոր չունեցողը մօտաւոր ազգականի, եղբօրն իսկ երեսը տեսնալ չուզեր. կ'երեւի թէ այսպիսիք պատուոյ զգացումը հպարտութեան հետ կը շփոթեն։

Թողունք մասնաւորները բայց արտակարգ թուի ինձ ձեր յօդուածին սա հարցուածը. «Լսա՞ծ էք երբեք Յ. Ոսկանին համար թէ սրդողած ըլլայ ազգին հետ, քանի որ մէկ քանի տարիներէ ի վեր, ինքնիրեն քէն ըրած է Յ. Ոսկան.» Դուք չէք հաւատար որ ես սրդողած ըլլամ Ազգիս. ուղիղ կը դատէք. ընդհակառակն շնորհապարտ իսկ եմ, քանի որ անկարօտ ապրեցայ իր մէջ պատուով. բայց թէ նա (մէկ քանի տարիներէ ի վեր) ինքն իրեն քէն ըրած է Յ. Ոսկանին հետ, ահա՛ բան մը որուն նոյնչափ ես ալ տրամադիր չեմ հաւատալու. բայց այս՝ չարգիլեր ըսելու թէ հարկաւ նկատում մը ունիք։ Բարեբաղդաբար այս կէտին վրայ զբաղելու այլ եւս հարկ չի կայ, քանի որ յիսնամեակէ մը ետքը թողութեան տարեշրջանին մէջն եմ. (Ամ Եւթն Եւթներորդաց յօրէնս Սուրբ Գրոց) ձեր ակնարկած Յոբելեանի ճիշդ սկզբնաւորութիւնը, ուսկից վերջը ծառան իր տիրոջ բնակարանին մէջ այլեւս ընտանի է, ինչպէս ես ալ իրաւունք ունիմ ըլլալու մեր ազգային յարկին ներքեւ։ Գիտեմ, այլ ժամանակք և այլ սովորութիւնք. բայց կայ խղճի օրէնք մը, որ՝ պատուոյ օրէնք է միանգամայն, որուն համեմատ՝ այլեւս քէն ընելու, սրդողելու պէս վարմունք անտեղութիւններ են։

Ի վերջոյ, մաղթելով որ մեր թաղական վարժարանք այնպէս բարեկարգին որ այժմու վիճակնին՝ նախկին գերազանցէ՝ յօգուտ ապագային։ Այսու պատեհութեամբ ծանուցանեմ ում անկ է, թէ միշտ Ազգիս տրամադրութեան ներքեւ է սիրս՝ զոր վաղ իրեն եմ նուիրած. եւ եթէ տակաւին կարենամ իմիք օգտակար ըլլալ իրեն՝ հաճի իւր հրամանաւ պատուել մի վաղեմի պաշտօնեայն՝ որ զինք երբեք չէ անպատուած։

Ձերդ,
Յ. ՈՍԿԱՆ

ՀԱՑԱԳՈՐԾԻՆ ՀԱՇԻՒԸ

Լրագրութիւնը, երբեմն, որքա՛ն կը հեռանայ իրականութենէն, բարեմտաբար ու անզգալաբար։ Տ. Խաչատուր Ա. քահանային մահուան յաջորդ օրը՝ անոր յիշատակին նուիրուած քանի մը տողերով կը հարցնէի թէ ո՞վ պիտի հոգայ այսուհետեւ մարդասէր երէցին հիմնած առտնին աղքատանոցը և ո՞վ պիտի շարունակէ անոր տարեկան հանգանակութիւնը Հիւանդանոցին ի նպաստ։ Երէկ ալ, Սամաթիայէն ազգային մը, նամակ մը ուղղելով Արեւելքին, կ'առաջարկէր որ հանգուցեալին ծուխերը այս Ծնունդին առթիւ իրենց տալիք ժամուցները Պատրիարքարան ղրկեն, առանց տապանաքարի չթողլու համար Եէնի-Գաբուի ողբացեալ աւագերէցին հողակոյտը, Պալըքլըի գերեզմանատան մէջ։

Եւ սակայն չենք գիտեր եղեր, —և մեզի հետ շատեր անշուշտ,—թէ աղքատանոցէն, հանգանակութենէն ու դամբարանէն աւելի կարեւորը ու աւելի ստիպողականը կայ հոգածութեան արժանի,— Տ. Խաչատուրին երկու ծերուկ քոյրերը։ Ասոնց պատմութիւնը որքան կարճ՝ այնքան սրտաշարժ է. քանի մը տողով կրնայ պատմուիլ։

Երկուքն ալ տարէց են ու չքաւորութեան մէջ. քահանայ եղբայր մը ունենալնին նիւթական հանգստաւէտութիւն մը չէր ընծայեր իրենց, վասն զի քահանան ալ աղքատ էր։ Ամսական երեք մէճիտ յատկացուցած էր անոնց իբրեւ հացագին, և գոհ էին։ Երկու ամիսէ ի վեր որ անկողնի կը ծառայէր Տ. Խաչատուր Հայրը, չկրցաւ ստակ ղրկել քոյրերուն, վասն զի հազիւ կը բաւէր իր ծախքերուն։ Եւ ահա երկու խեղճուկ պառաւները պատներեսին մնացին. հացագործը սկսաւ տրտնջալ, դրամ պահանջել, և այս օրերս ալ դադրեցուցեր է հաց տալը։

Չըսի կարծեմ թէ երկու քոյրերը Իւսկիւտար կը բնակին։

Հիւանդանոցի պաշտօնեայ մը, ընտանիքի տէր ու շատ համեստ ամսականով անձ մը, այս տխուր դէպքը մօտէն տեսնելով, կը կարեկցի և որովհետեւ դրամ տալու վիճակի մէջ չէր դժբաղդաբար, կը յաջողի գոնէ համոզել հացագործը թէ իր 140 զրշ.ի պահանջքը պիտի վճարուի մօտ օրէն և թէ այսուհետեւ ալ ամսական հացագինը պիտի տրուի կանոնաւորապէս։ Ի՞նչ յոյսով և ի՞նչ վստահութեամբ տուաւ այս խոստումը. թերեւս ինքն ալ չկրնայ ըսել։

Ահա իրողութիւնը իր տխուր մերկութեանը մէջ։ Պոլսոյ հայ ժողովուրդին ընդհանուր համակրութեանը արժանացած և երկու օր առաջ այնքան մեծաշուք հանդէսներով թաղուած քահանային քոյրերը հացի կարօտ վիճակի մէջ են այսօր։ «Ազգին բարեգթութեան կոչում ընելու» պէս խոշոր պարբերութիւններու պէտք չի կայ նպաստ մը հասցնելու համար այդ ճերմկոտած մազերով խաթուններուն։ Անշուշտ, չորեքշաբթի օրը Եէնի-Գաբուի եկեղեցին հաւաքուած հազարաւոր յուղարկաւորներուն մէջ կը գտնուին քանի մը բարեսիրտ անձեր որոնք, այս տողերը կարդալով, մէջերնին հաւաքեն... 140 զրշ.ի համեստ գումարը, Տ. Խաչատուր Հօր քոյրերուն հացագործին հաշիւը մաքրելու համար, ու երկու երեք հոգի ալ՝ որոնք ազնուութիւն ունենան ամսական երեք մէճիտին վճարումը յանձն առնել։ Ասոր համար կը բաւէ միայն որ անգամ մըն ալ յիշենք թէ բարեյիշատակ քահանան, ինք մինակը, տարին 6-7000 զրշ.ի հացագին կը հաւաքէր ազգին աղքատներուն։

Տ. Ա.

ԿԻՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

Մինչեւ հիմա յաճախ խնդիր եղած է թէ կիները կրնա՞ն ազատական արուեստներու շնորհիւ իրենց ապրուստը ճարել, բժշկութիւն, փաստաբանութիւն ընելով։ Բժշկութեան համար գրեթէ ամէն երկիրներու մէջ այլ եւս խնդիր մնացած չէ այս մասին. իսկ յայտնի է թէ փաստաբանութեան տեսակէտով դեռ դժուարութիւններ կան քանի մը երկիրներու մէջ, ինչպէս Ֆրանսա՝ ուր Օրիորդ մը յամառաբար կ'աշխատի դեռ դատարաններուն առջեւ դատավարելու իրաւունքը ձեռք բերելու։ Սակայն մինչեւ այսօր, որչափ կը յիշենք, երբեք խնդիր չէր ծագած թէ կին մը կրնա՞յ դասախօս ըլլալ համալսարանի մը մէջ. այս խնդիրն է ահա որ քանի մը օրէն պիտի քննուի Ֆրանսայի Պետական Խորհուրդին առջեւ։ Խնդրարկուն է Օր. Պոնսինեորիօ, ակնաբոյժ տօքթօրուհի մը՝ որ տասը տարուան լուրջ աշխատութիւններէ ետքը ընթացաւարտ եղած և վկայագիրը ստացած, ծանօթ է արդէն իր գիտական ու բժշկական հրատարակութիւններով և Թոքատէրայի մէջ կատարած մասնագիտական բանախօսութիւններով։ Օրիորդը՝ որ ճարտարօրէն ի գործ կը դնէ իր արուեստը, և Բարիզ՝ Մոնրուժի մէջ հաստատած է ակնաբուժական ձրի դարմանատուն մը, փափաքած էր վերջերս արտօնութիւն ձեռք բերել ակնաբուժութեան ազատ դասախօսութիւն մը հաստատելու համար։ Իր խնդրագիրը մերժուած էր նախ սա առարկութեամբ թէ՝ դրոշմ կրող թուղթի վրայ գրուած չէ. երկրորդ խնդրագիր՝ պահանջուածին համեմատ գրուած. երկրորդ մերժում։ Այս անգամուան մերժումին պատճառ ցոյց կը տրուէր կին աշակերտներու միջեւ ծագելիք շփոթութիւնները. բայց սաիկա բոլորովին անտեղի էր. այսօր Բարիզի բժշկական ուսանողներուն մէջ 56 կին ուսանող կայ թէեւ, սակայն երբեք ո՛ եւ է դասախօսութեան առթիւ գանգատի տեղի տուած չեն անոնք։ Յանուն կարգապահութեան եղած այս մերժումը՝ որ երրորդ խնդրագրի մը վրայ կրկնուեցաւ բժշկական համալսարանին կողմէ, չ'արդարանար բնաւ։ Եւ ասոր համար է որ Օր. Պոնսինեորիօ հիմա դիմած է Պետական Խորհուրդին, պահանջելով դասախօսութեան արտօնութիւն մը՝ իրեն համար։ Ակնաբոյժ տօքթօրուհին ինք անձամբ պիտի վարէ իր դատը։ Բարիզի ուսանողական աշխարհը հետաքրքիր է իմանալ այս մասին ըլլալիք կարգադրութիւնը։

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅԵՐԸ

(Թղթակցութիւն «Արեւելք»ի)

ԴԱՒՐԻԺ, 30 Դեկտ. 98.

Հացի սղութիւնը հոս շատ մտատանջութիւն կը պատճառէ։ Շուկան գրեթէ փակ է. ամբարանոցները չեն բացուիր և խեղճ ժողովուրդը սովալլուկ է գրեթէ։ Հարկ եղած միջոցները ձեռք կ'առնուին այս վիճակին դարման մը տարուելու համար։

Խաչիկ վարդապետ, որ Ս. Հայրապետին կողմէ Ատրպատականի թեմին փոխանորդ կարգուած է, ճամբայ ելաւ այս օր հովուական այցելութեան. պիտի շրջի Խոյ, Ուրմի, Սալմաստ և Ղարադաղի գաւառները, մօտէն ծանօթանալու համար ժողովուրդին պէտքերուն. Ճամբորդութիւնը պիտի տեւէ քանի մը ամիս։ Հայր Սուրբը յառաջիկայ տարիէն սկսեալ տարեկան 600 րուբլի ռոճիկ պիտի ստանայ։

Թաւրիզի Հայերը մտադիր են կեդրոնական դպրոց մը հաստատել և լրագիր մը հրատարակել. իրենց փափաքն է որ այդ թերթը շատ խնամուած հրատարակութիւն մը ըլլայ։ Ասկէ առաջ հրատարակուած Շաւիղը՝ որ գրաշար-խմբագիր մը ունէր, պիտի ունենա՞յ արդեօք արժանաւոր յաջորդ մը, այս ծրագրին գործադրութեամբ. ժամանակը ցոյց պիտի տայ։ Փափաքելի էր սակայն որ փոխանակ կեդրոնական նոր դպրոց մը հաստատելու, եղածները բարեկարգուէին։ Միւս կողմէ, կարեւոր պէտք մըն ալ մեր ուսեալ հոգեւորականներու պակասն է քաղքիս մէջ. 650 տուն Հայեր հազիւ երեք քահանայ ունին, անոնք ալ տգէտ։

Դեկտ. 24ին բազմաթիւ հայ կարօտեալներ որոնք շէնքի մը մէջ պատսպարուած էին, մեծ վտանգ մը անցուցին, վառուած ածուխի կազէ շնչասուելով։ Շնորհիւ բժիշկ Ասլանեանի, անմիջապէս հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուեցան անոնց դարմանման համար։ Յարգելի բժիշկը անոնցմէ երեսուն հոգի տարաւ իր սեփական տունը և մինչեւ լոյս խնամեց։ Եթէ չեմ սխալիր, այսպիսի դէպքերու շատ պիտի պատահի քաղքիս Լիլաւայ թաղին Բարեգործական Ընկերութիւնը, եթէ շարունակէ իր բոլոր գործերը կատարել ծառաներու ձեռքով։ Այս օրերս, ընկերութիւնը յօգուտ կարօտեալներու, ստացաւ նախկին նախագահուհի Տիկին Իսկուհի Յակոբեանէ 2000 րուբլի նուէր. երկու հարիւր րուբլի ալ Ջօհրապեան ընկերութենէն։

Դ.

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրուի մեր թղթակիցներէն եւ յօդուածագիրներէն որ իրենց ձեռագիրները թուղթին մէկ երեսին վրայ միայն գրեն, տպարանի աշխատութեանց դիւրութեան համար:

ՍԵՐՄՆԱՑԱՆԻ ԵՂԱՆԱԿԸ

Անոնց համար՝ որոնք անհրաժեշտօրէն դաշտին մէջ միալ չեն պարտաւորուիր, այլ հոն կ'երթան բնութեան առատ հաճոյքներու վայելքին համար, հիմա դաշտը կորսնցուցած է իր հրապոյրները, այն գոյներու հրաշք կերպով ներդաշնակ այլազանութեան հետ՝ որ դաշտերու անհունութեան մէջ օրէ օր անծանօթ վրձին մը կողմէ կը նկարուի կը սրբագրուի։ Հողերու ընդարձակ միօրինակութեան մէջ ու տեղ տեղ համախմբուած ծառերու դօղահար ու կարկառուն մերկ ճիւղերուն վրայ տրտմութեան գոյներու անորոշութիւնը կը տիրէ. հոն աչքերը կը յանգին հիմա, ինչպէս պիտի շարժկուէին, մթին գծերու տարտամութեան ու գոյներու անորոշ խառնուրդի մը մէջ թաղուած հին անմասան նկարի մը վրայ։ Ու կը ձանձրանանք դաշտերէն և անոնց միօրինակութենէն։ Հոն չորցած բարձր խոտերուն, մացառներուն մէջէն շնչող հովին ընդհատ փչոններէն աստիճանաբար աճուն ու նուազուն հազարաւոր նուրբ սուլեր, մեռնութեան հանդարտիկ լռութիւնը կը պատռեն ու թառշտուն չոր տերեւները՝ որոնք ճամբաներուն եզերքը կը կառչին, անցորդին ոտքերուն տակ իրենց ու բնութեան հոգեվարքի տխուր, ցաւատանջ բողոքը կը ճչեն կարծես։ Ճամբաները եզերող չորցած, կռնծած մացառներուն խանդաղատանքի ուժգին թափով մը դեռ փաթթուած բաղեղներ՝ զրկուած իրենց ծաղիկներէն ու տերեւներէն ալ՝ կը միան յամառօրէն իրենց քշուած, չորցած թելերու ցանցով, տակաւին ծածկել ջանալով կարծես անպաշտպան մացառիկները. ու հովը իր փչոններուն սաստկութեամբ յամրօրէն կ'անջատէ այդ սիրազեղ փարումը՝ մերթ թելիկ մը, մերթ ցանցի ամբողջ կտոր մը բրցնելով՝ ու թռցնելով չոր տերեւի մը՝ որ կ'երթայ կորսուիլ հեռուն։

Ու բնութեան տրտմութեամբ լեցուն այս տեսարաններէն կը փախչինք մենք ու կեանքը կ'ուզենք փնտռել քաղքին մէջ, ուր գործունէութիւնը զմեզ կը քաշէ և թախծոտ բնութիւնը զմեզ կը մղէ։

Բայց այս արհամարհոտ փախուստը չպիտի ունենայ անշուշտ հողագործները որոնց կեանքը բնութեան ծոցին մէջ ծլած, դաշտերուն վայրենութեան մէջ աճած է ու ապրուստի ծիլերը մշակութեան մէջ փնտռելու ստիպուած են։

Աղմկուսի մթնշաղին մէջ, շաղին թըրջած կամ եղեամին ճերմկցուցած հողին վրայ առաջին անգամ հողագործին ելլելուն հետքն է որ կը դրոշմուի։ Հինկեկ պարկի մը մէջ դրուած սերմը խուրկի մը վրայ բեռցուցած կամ իր շալակը առած արտ կ'երթայ անիկա, ցանելու համար։ Արդէն քրքրուած հողին վրայ երկայն գիծով մը կ'որոշէ ցանուելիք մասը ու ճիտին կապուած լաթէ պարկին մէջ լեցնելով սերմը՝ կը սկսի իր աշխատութեան։

Թեւի հպարտ, կանոնաւոր շարժումով կը ցրուէ հատիկները—իր հունձքի յոյսին մարմնացումները—հողի կոյտերուն մէջ։ Ու քիչ մը անդին հանդարտ գնացքով արօրներ կը գլորեն հողերը՝ որոնց տամուկ սեւութեանց տակ կը ծածկուին տակաւ սփռուած հատիկները. Թերեւս հողագործին ձմեռուան համար յուսադրած պարէնէն մաս մը իր ու զաւակներուն պուկէն կտրուած, գողցուած հացի պատառներ՝ որոնք հողին կը յանձնուին։ Բայց պէտք է ցանել միշտ ու սպասել հունձքին։

Եւ իր թեւը կը տարածուի նորէն ու կու գայ դէպի սիրտին վրայ ծանրացած պարկը՝ որ կը սմքի հետզհետէ. հատիկները կ'երթա՛ն, կը ցրուի՛ն՝ պարկին տակ ճնշուած սիրտէն ալ բան մը տանելով իրենց հետ. հողագործը երբ պարապ ափը պարկին մէջ կը տանի, պակսած հատիկներուն փոխարէն և օդին մէջէն յոյսի ծուէն մը առնելով հոն կը թողու կարծես։ Եւ իրիկունը, տուն դարձած ատեն, ատիկա ունի միայն իր սրտին պարապութեան մէջ։

Մալկարա ՎԱՀԱՆ

ՄԱՍԻՍԻ չորրորդ թիւը այսօր հրապարակ ելաւ հետեւեալ բովանդակութեամբ.

Մեր հարուստները. Միքայէլ Շամտանճեան։ Հակազդեցութիւնը, Կարօ. Գեղարուեստները.—Արուեստագէտը և Քննադատը, Հանրի Պիտու։—Մտաւորական շարժումը Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ։—Խոհեր, Սկեպտիկ.—Գիտական էջեր, Խենդերուն ծիրանը, Տոքթ. Պ. Փօլոլեան։—Դերասանուհին (վէպ) Լեւոն Սեղբոսեան։ — Լերան հովուուհին, Վարդ Մելիք։—Դաշնակը, Կարօ։— Կանանց աշխարհ. Պէտք է որ գրագէտները ամուսնանան, Է. Ճ. Հայրի։—Տընտեսական կեանք և միջազգային քաղաքականութիւն, Մ. Շ.։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կայսրը, իր ծննդեան տարեդարձին առթիւ, բոլորովին հաշտուեցաւ Հէրպէրթ Ֆոն Պիզմարք իշխանին հետ, զայն պահեստի զօրավար անուանելով։ Այս տեսակ անուանումներ, կ'ըսէ Տէպաի Պէրլինի Թղթակիցը, Գերմանիոյ մէջ շատ հազուագիւտ են, ուստի կայսեր այս շնորհը ընդհանուր զարմացում կը պատճառէ մանաւանդ Պիզմարքի յիշատակներուն հրատարակութենէն ետքը. ասկէ զատ, կ'ըսուի թէ մօտերս Գ. հատոր մըն ալ պիտի հրատարակուի որ երկաթեայ նախկին նախարարապետին հրաժարման պատմութիւնը կ'ընէ։ Բայց այս անուանումը ցոյց կու տայ թէ կայսրը շատ կարեւորութիւն չի տար շրջած զրոյցներուն և եղած հրատարակութիւններուն։ Արտաքին գործոց նախարար Պ. Ֆոն Պիւլով նախ յորդորեր է կայսրը, Պիզմարքի մեռնելէն առաջ, հաշտուիլ Հէրպէրթ իշխանին հետ, նախատեսելով որ դժուար պիտի ըլլար այդ հաշտութիւնը գոյացնել երկաթեայ նախարարապետին մահուան անկողնին առջեւ։ Պ. Ֆոն Պիւլով մեծ մասնակցութիւն մը ունեցած է այս օրուան հաշտութեան գործին մէջ վասն զի կարեւոր բան մը կը նկատէր, քանի որ Հէրպէրթ Ֆոն Պիզմարք է հարկին դեսպանական պաշտօնի մը պիտի կոչուի։ Դիտելու արժանի է նաև այն զուգադիպութիւնը որով Հէրպէրթի հետ հաշտութիւնը կը գոյանայ ճիշդ այն միջոցին երբ Սամոայի խնդիրը նորէն սեղանի վրայ կը դրուի, որովհետեւ, ինչպէս կը յիշուի, Սամոայի առաջին դէպքերուն համար Հէրպէրթ Ֆոն Պիզմարք պատասխանատու ճանչցուեցաւ թէ անխոհեմ հրահանգներ տուած ըլլայ այն ատենի գերման հիւպատոս Քնէբի։

Վիլհէլմ կայսրը անձնական խորհրդականի տիտղոս տուաւ Կուիտօ Հէնքէլ Տօննէրսմարք կոմսին, որ Պիզմարքի եռանդուն կուսակիցներէն է և իր ապարանքը երկաթեայ նախարարապետին տրամադրութեանը տակ դրաւ, երբ անիկա հրաժարեցաւ։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.—Մոռնինկ Բոսթ կը հրատարակէ իր Թղթակցին տեսակցութիւնը Փրանսացի երեսփոխան Պ. Ռոպէռ Սիւռքուֆի հետ, Նիւ Ֆաունտլէնտի խնդրին վրայ։ Ֆրանսացի երեսփոխանը յայտարարեր է թէ այն տեսակ կարգադրութեան մը համար միայն քուէ պիտի տայ, որ բացարձակ կերպով երաշխաւորէ ֆրանսական շահերը Նիւ Ֆաունտլէնտի մէջ. այսուհանդերձ համաձայնութիւն մը գոյանալուն ալ պիտի չհակառակի։

ՍՊԱՆԻԱ.—Մատրիտէն կը գրեն Տէպաի.

«Քաղաքական շրջանակներու մէջ շատ կը խօսին Մոռնինկ Բոսթի հրատարակած մէկ յօդուածին վրայ որ Ճիպրալթարի կացութիւնը կը քննէ իբրև զինուորական դիրք մը և նաւային գործողութիւններու կայան մը, և կ'եզրակացնէ թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը պէտք է Սպանիոյ առաջարկէ սահմանագլխի ուղղութիւն մը, որով Սիէռա-Քարպոնէրայի հարաւային կողմը Անգլիոյ մնայ։ Արդէն ժամանակէ մը ի վեր ուշադրութիւն գրաւած են Ճիպրալթարի մէջ կատարուած աշխատութիւնները և Անգլիացիներու այն ձգտումը որով կ'ուզեն հաստատուիլ այդ քաղքին շուրջը, սպանիական հողի վրայ։ Ա՛յս պատճառաւ կասկածելի աչքով կը նայուի Անգլիացիներուն։ Ստոյգ աղբիւրէ իմացայ թէ Անգլիոյ դիտողութեանցը վրայ է որ Սպանիա դադրեցուց Սիէռա-Քարպոնէրայի վրայ իր արդար իրաւունքով կառուցած ամրութեանց շինութիւնները։ Անգլիա դիտել տուեր է թէ այդ ամրութիւնները Ճիպրալթարի կը սպառնան և թէ Սպանիոյ մասին թէև անվստահութիւն չունի, սակայն պէտք է ապագան նախատեսել, վասն զի եթէ եւրոպական խառնաշփոթութիւն մը ծագի և Սիէռա-Քարպոնէրան ուրիշ տէրութեան մը ձեռքը անցնի, Ճիպրալթարը վտանգի տակ կը մնայ. ուստի չի կրնար թող տալ ամրութեանց շինութիւնները։ Ինչպէս կ'երեւայ, Անգլիա կ'ուզէ Ճիպրալթարը պաշտպանել թէ՛ ցամաքի և թէ՛ ծովի կողմէ ըլլալիք յարձակումներուն դէմ։»

—Սպանիոյ արտաքին գործոց նախարարը յայտարարեց լրագրաց Թղթակիցներուն թէ Սպանիոյ կառավարութեան տուած տեղեկութիւններուն նայելով, Մ. Նահանգաց Ծերակոյտը փետր. 7ին, (յառաջիկայ երեքշաբթի) պիտի վաւերացնէ սպանեւամերիկեան հաշտութեան դաշնագիրը։

—Ծովակալ Սէրվէրա Ծերակոյտի անդամ ընտրուած ըլլալով, խնդիր ծագած է թէ Գերագոյն ատեանը՝ Սանթիակոյի նաւաբաժնին փճացման մասին իր վճիռը տալէ առաջ Սէրվէրա պիտի կրնա՞յ Ծերակոյտին մէջ բազմիլ իբրեւ անդամ։ Կառավարութիւնը կը կարծէ թէ Սահմանադրութիւնը չի հակառակիր Սէրվէրայի ընտրութեան վաւերացմանը, որովհետեւ ծովակալը իբրեւ ոճրագործ ամբաստանուած չէ։

ՓԻԼԻՊՊԻՆԵԱՆՆԵՐԸ.— Նիւ Եորք Հէրըլտ կը հրատարակէ «Աստուծոյ համար վերջ տուէք Փիլիպպեանց ողբերգութեան» խորագրով հեռագիր մ' որ անհաճոյ տեղեկութիւններ կու տայ Փիլիպպեանց բնիկներուն ձեռքը գերի ինկած Սպանիացիներուն վրայ։ Քահանաները կամ անօթութեան և կամ չարաչար խոշտանգումներու հետեւանքով մեռեր են։ Սպանիացի աղջիկներ ստորին դասակարգէ բնիկներու ձեռքը կը գտնուին։ Սպանիացի կիներ անպատուութիւնը յանձն առեր են իրենց ամուսինները տանջանքէ ազատելու համար։

—Սպանիական կառավարութիւնը դեռ պատասխան չէ ընդունած Ռիոս զօրավարին ղրկած իր վերջին հեռագրին։ Զօրավարը կը ջանայ ազատել Փիլիպպեանց բնիկներուն ձեռքը գտնուած սպանիացի զինուորական գերիները։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.—Բանակին մատակարարութեան գործակալ զօրավար Էկան, որ իր պետերը նախատած ըլլալուն համար ամբաստանուած է, զինուորական ատեանին որոշմամբ դատապարտուեցաւ բանակէն վտարուելու, բայց գործադիր իշխանութեան ներողամտութենէն պիտի կրնայ օգտուիլ։

—Յայտնի չէ թէ սպանեւամերիկեան պատերազմին ատեն Մ. Նահանգաց բանակին մատակարարութեան թերութիւններուն համար դատաստան տեղի պիտի ունենա՞յ թէ ոչ։ Պ. Մաք Քինլի սակայն որոշում մը տուած չէ Մայլս զօրավարը զինուորական ատեանի մը առջեւ ղրկելու խնդրին համար։ Մայլս զօրավարին վերագրուած թերութիւնները, որոնք, բանակին աղուած կովի միս մատակարարելուն համար, «զինուորական կովին գայթակղութիւնը» կը կոչուին, մեծ աղմուկ հանած են Մ. Նահանգներուն մէջ։ Կ'ըսեն թէ զօրավարը Քուպայի բանակին ղրկեր է 1892էն մնացած կովի պահածոյ միս, որոնք անգործածելի են արեւադարձային երկիրներու համար։ Այդ միսէն ուտող զինուորներէն շատերը ծանրապէս հիւանդացեր են։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ.—Թրիպունա կ'ըսէ որ թէ՛ Իտալիոյ կառավարութիւնը և թէ՛ Պ. Լուծատթի շնորհաւորական բազմաթիւ հեռագիրներ կ'ընդունին՝ ֆրանքիտալեան առեւտրական դաշնագրին քուէարկութեանը համար։ Պ. Պ. Լուծատթի և Ֆորթիսի ճառերը շատ լաւ տպաւորութիւն մը գործեցին ամբողջ Իտալիոյ մէջ։

Բոռրիէռ տի Նաբոլի ուրախութիւն կը յայտնէ Երեսփ. Ժողովին քուէին համար։ «Համոզուած ենք թէ, կ'ըսէ, առեւտրական համաձայնութիւնը որ մեծ առաւելութիւններ ունի իտալական շահերուն համար, զօրաւոր ազդեցութիւն մը պիտի ընէ ժողովրդեան հոսանքին և երկու երկիրներուն քաղաքականութեանը վրայ։ Բարեբաղդ ենք որ այս դէպքը պիտի նպաստէ եւրոպական խաղաղութեան պահպանմանը։»

Մադզինօ որ Պ. Քրիսբիի օրկանն է, կը քննադատէ Երեսփ. Ժողովին քուէն և կ'ըսէ. «Իտալիա խաբուած է։ Այդ համաձայնութիւնը մեզի համար սա արդիւնքը միայն պիտի ունենայ որ զմեզի նոր հարուած մը պիտի տայ Եռեակ Զինակցութեան դաշնագրին։ Տխուր իրողութիւն։»

Բոռրիէռ Թոսքանօ կ'ըսէ թէ Երեսփ. Ժողովին այս քուէով Իտալիոյ քաղաքականութիւնը նոր ուղղութիւն մը ստացած է, ինչ որ բարեբաղդութիւն մըն է, վասն զի Եռեակ Զինակցութեան բեռը շատ ծանր է Իտալիոյ համար։

ՍՈՒՏԱՆ.—Գահիրէէն կը հեռագրեն Տէյլի Նիւզի թէ Լորտ Քիչնէրի եղբօր, Քիչնէր գնդապետին հրամայած զօրագունդը Օմտուրման դարձեր է առանց գտնելու Խարթումի Էմիրին հետքը։

—Սուտանի ելմտացոյցը 1899ին համար այսպէս պատրաստուած է.—Հասոյթ 39,500 եգիպտական ոսկի և ծախք՝ 356,755։ Տարբերութիւնը, 317,255 ոսկի, պիտի գոցուի Եգիպտոսի հասոյթներուն յաւելեալ գումարով։

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ.— Աւստրիոյ Խորհրդարանին մէջ պատահած գայթակղական դէպքերը ժողովուրդին վրայ ալ կ'ունենան իրենց ազդեցութիւնը։ Ֆալքէնաուի մէջ ժողովրդական գումարում մը տեղի ունենալով 8 հարիւր ընտրողներ որոշեր են թէ «Նկատողութեան առնելով այն դժնդակ ազդեցութիւնը զոր կղերականութիւնը յաճախ ըրած է գերման ժողովուրդին ազատ զարգացմանը վրայ կը յանձնարարեն այս ընթացքին պատասխանել խմբովին բողոքականութիւնը ընդունելով։ Համանման դէպք մըն ալ Հունգարիոյ մէկ քաղքին մէջ պատահեր է, ուր 1200 կաթոլիկներ յայտարարեր են թէ յոյն օրթոտոքս Եկեղեցին պիտի ընդունին և իրենց այս որոշումը հաղորդեր են ձեռնհաս իշխանութեան։ Այս դաւանափոխութեան պատճառը կառավարութեան այն հրամանն է՝ որով կրօնական արարողութիւնները ասկէ վերջը Մաճառ լեզուով պիտի ըլլան փոխանակ Սլաւերէնի։

ՍՊԱՆԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հաշտութեան դաշնագրին վաւերացման համար ծագած դժուարութիւնները նկատողութեան առնելով, որոշուեր է նախ քուէարկել Սիւլիվան ծերակուտականին մէկ առաջարկութիւնը թէ դաշնագրին վաւերացումը վերջնական ձեւ մը չի տար Փիլիպպեանց ապագայ կացութեանը. թէ դաշնագիրը չի պարտաւորեր Մ. Նահանգները մնայուն կերպով տիրելու Արշիպեղագոսին և թէ Խորհրդարանը ազատ է յառաջիկային որոշում մը տալու այդ կղզիներու մասին։ Կ'ըսուի թէ այս առաջարկութիւնը զինաթափ պիտի ընէ երկրակալութեան հակառակորդները, որոնք այլեւս պիտի չդժկամակին հաշտութեան դաշնագիրը քուէարկելու։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ՄԷԿ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐԸ.—Գերմանիոյ պաշտօնաթերթը, կ'ըսէ Պէրլինէն հինգշաբթի օրուան թուականով հեռագիր մը, հրատարակեց Վիլհէլմ կայսեր մէկ հրամանագիրը որով երախտագիտութիւն կը յայտնէ իր կենաց և կայսրութեան միջոցին վայելած աստուածային պաշտպանութեան և մանաւանդ այն շնորհին համար որով կրցաւ Պաղեստինը այցելել և վերստին բարձրացնել Գերմանիոյ ազդեցութիւնը։ Կայսրը նոյնպէս իր ծննդեան տարեդարձին առթիւ ընդունած շնորհաւորութիւններուն համար շնորհակալութիւն կը յայտնէ ժողովրդեան ամէն դասակարգերուն, թէ՛ Գերմանիոյ և թէ՛ հեռաւոր երկիրներու մէջ։ Գոհունակութեամբ կը յայտնէ վեհապետին և ժողովուրդին միջեւ տիրող սերտ համերաշխութիւնը, որ կ'ամրապնդէ իր կամքը՝ իր բոլոր ոյժը նուիրել հայրենիքին մեծութեան և խաղաղութեան պահպանման, որ հայրենիքին զարգացման բարեբաստիկ հիմն է։

ԺԷԶՈՒԻԹՆԵՐԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ.— Գերմանիոյ Երեսփ. Ժողովը անցեալ չորեքշաբթի երրորդ ընթերցումով ընդունեց այն օրինագիծը որով կը ջնջուի Գերմանիոյ մէջ Ժէզուիթներու բնակութիւնը արգիլող օրէնքը։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.—Ներկայ տարւոյն մէջ պիտի աւարտին Բէրէզվիէ ու Օզլիապա զրահաւորներուն և Կրոմպոի, Բալլաս, Տիանօ ու Օռոռ յածանաւակներուն և երկու թորփիլանաւերու շինութիւնը։ 1900ին ալ քանըչորս թորփիլանաւեր պիտի շինուին և երկու նոր զրահաւորներու շինութեան պիտի սկսուի։

ՀՌՈՄԷՆ կը հեռագրեն թէ Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին մէջ արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէի արտասանած ճառը արտաքին քաղաքականութեան վրայ, Վատիկանի բոլոր կուսակցութեանց հաւանութեանը արժանացած է. մանաւանդ քրիստոնեաներու պաշտպանութեան մասը և կրօնական հաստատութիւններուն նպաստելու խնդիրը որ բարձր կը բռնէ ֆրանսական ազդեցութիւնը։

ՔՈՒՊԱՅԻ ապստամբապետ Մաքսիմօ Կոմէզ որուն համար երէկ ծանուցինք թէ Մ. Նահանգներէն 16 միլիոն տոլար ուզած է իր խումբերը ցրուելու համար, յայտարարեր է թէ մինչեւ որ այդ գումարը չընդունի զանոնք պիտի չցրուէ։ Ծանուցեր է նաեւ թէ ինքզինքը Մ. Նահանգաց հետ կապուած չի նկատեր նախապէս կնքուած այն համաձայնութեամբ, որով երեք միլիոն տոլար պիտի բաշխուէր զէնքի տակ գտնուող Քուպայցիներուն։

ԼԻՈՆ ԺԳ. Պապին յոբելեանին առթիւ Հռոմի մէջ կառուցուող Ս. Յովակիմ եկեղեցիին շինութիւնը գրեթէ աւարտած է։ Ներքին զարդարանքները փութով առաջ կը տարուին։ Կողմնակի մատուռներու [illegible] յատկացուած է զանազան ազգերու, Ֆրանսայի, Սպանիոյ, Լեհաստանի, Իրլանտայի, Փորթուկալի, Հարաւային Ամերիկայի, Աւստրիոյ, Գերմանիոյ, Պէլճիքայի, Անգլիոյ, Մ. Նահանգաց և յոյն կաթոլիկներու։ Եկեղեցիին հանդիսաւոր օծման թուականը դեռ որոշուած չէ։

ՄԱՀ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻԻՆ

Սոֆիայէն կը գրեն փետր. 1 թուականով.

Այս առտու ժամ 9ին լատինական եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստ կատարուեցաւ Մարի Լուիզ իշխանուհիին համար։ Ներկայ էին նախարարապետ Պ. Կրէքով, իշխանուհիին պատուակալ տիկին Բէթրով-Զոմաքով, քարտուղար Պ. Թայլէր, իշխանին թիկնապահը գնդապետ Մարքով և ուրիշներ։ Նոյնպէս կաթոլիկներու վարժարանին աշակերտները՝ իրենց ուսուցիչներով. ժամ 11ին հոգեհանգիստ կատարուեցաւ Սվէթի-Քրալ օրթոտոքս եկեղեցիին մէջ։ Ներկայ էին նախարարապետը ու կինը, բոլոր նախարարները, Սոպրանիէին ատենապետ Պ. Եանքուլով, սամ. գոմիսէր Նէճիպ էֆ. Մէլհամէ, բոլոր հիւպատոսները, բարձրաստիճան սպաներ և ժողովուրդի խուռն բազմութիւն մը, այնչափ շատ որ մեծ մասը եկեղեցիին բակին մէջ կեցած էր։ Պատարագը մատոյց Թրնովայի մետրապոլիտ Տ. Քլէման, շրջապատուած բարձրաստիճան կղերականներէ։ Եկեղեցական արարողութիւններէն ետքը հիւպատոսական մարմինը իր ցաւակցութիւնները յայտնեց նախարարապետ Պ. Կրէքովի և իշխանին թիկնապահին։

—Սպանիացի հրեաներու հասարակութեան պետին նախաձեռնութեամբ Ավամ-Բէգէտ սինակոկին մէջ կէսօրէն ետքը աղօթքներ կարդացուեցան։ Քաղքին բոլոր հրեաները ներկայ էին։ Ռաբբունապետ Պ. Թակէր դամբանական մը խօսեցաւ գովաբանելով իշխանուհիին առաքինութիւնները։ Գերման հրեաները վաղը աղօթքներ պիտի կատարեն իրենց սինակոկին մէջ։

—Ֆէրտինանտ իշխանը իր վիշտին մէջ թաղուած, սենեակը քաշուած է և ոչ ոք կ'ընդունի։ Պօրիս և Քիրիլոս իշխանները «մայրերնիս ոչ եւս է» ըսելով դառնապէս կ'արտասուեն։ Բոլոր քաղաքը սուգի մէջ է։ Հազարաւոր այցելուներ իշխանին բնակարանը կը դիմեն իրենց անունը արձանագրել տալու համար։ Երէկ գիշեր փողոցներուն մէջ արտասովոր ոգեւորութիւն մը կար։ Քաղաքապետին հրամանաւ գրեթէ բոլոր վաճառատուները գոցուած են։ Դագաղին վրայ դրուելու համար անհամար պսակներ ղրկուած են։ Քաղքին մէջ այլեւս պսակ չէ մնացած. հեռագրով ուրիշ տեղերէ կը խնդրուի։

—Իշխանուհիին վերջին վայրկեաններուն վրայ հետեւեալ նոր տեղեկութիւնները կը հաղորդուին.

Այն միջոցին երբ Մարի Լուիզ իշխանուհին վերջնապէս փակեց աչքերը և հոգին աւանդեց, իշխանը հեծկլտալով ծունր դրաւ և երկար ատեն արտասուեց. նոյն միջոցին Հ. Քոզմօս կ'աղօթէր։ Իշխանուհիին դէմքը անփոփոխ էր. կարծես թէ կը քնանար։ Մահուան անկողնին մէջ իշխանուհիին լուսանկարը առնուեցաւ։ Իշխանական պալատին բոլոր պաշտօնէութիւնը արտօնուեցաւ հանգուցեալին սենեակը մտնելու։

Յուղարկաւորութեան համար մեծամեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին. իշխանուհիին մարմինը վաղը մատուռին մէջ պիտի դրուի, ամէն ոք պիտի կրնայ այցելել։ Իշխանը թէև տարապայման կերպով վշտացեալ, ընդունեց հիւպատոսական մարմինը որ իր ցաւակցութիւնը յայտնեց։ Ռումանիոյ թագաւորը մասնաւոր պատուիրակութիւն մը կը ղրկէ յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուելու համար։ Ֆէրտինանտ իշխանին երէց եղբայրը, Սաքս-Քոպուրկ-Կոթայի Ֆիլիբ իշխանը վաղը Սոֆիա կը հասնի։ Միւս օրը կը սպասուին իշխանուհիին ազգականները, իշխանին մայրը Քլէմանթին իշխանուհին, որ շատ տկար կ'երեւայ ձմեռուան այս եղանակին մէջ մինչեւ Սոֆիա ուղեւորելու համար։ Իշխանական ուրիշ անձնաւորութիւններ ալ կը սպասուին։

Նախարարութիւնը կը զբաղի յուղարկաւորութեան պատրաստութիւններով, որ ինչպէս երէկ ծանուցուեցաւ, չորեքշաբթի տեղի պիտի ունենայ։ Ներքին գործոց նախարար Պ. Ռատոսլավով հեռագրեց իր կուսակցութեան գլխաւոր անդամներուն որ կատարելապէս հանդարտ մնան, յարելով որ հակառակ պարագային անմիջապէս պիտի հրաժարի։ Ամբողջ Պուլկարիոյ մէջ, նոր նախարարութիւնը կազմուելէն ի վեր անդորրութիւն կը տիրէ։ Բացարձակապէս սխալ են այն լուրերը թէ զանազան տեղերու մէջ կռիւներ տեղի ունեցած ըլլան։ Մինչեւ հիմա պաշտօնեայի փոփոխութիւն չէ կատարուած։

—Աւստրիոյ արքունիքին մէջ փետր. 4էն սկսեալ ութ օր սուգ պիտի բռնուի Պուլկարիոյ իշխանուհիին մահուանը առթիւ։

—Չէթինեէի իշխանական գերդաստանը երեք շաբաթ սուգ պիտի բռնէ։ Մայր եկեղեցիին մէջ հինգշաբթի օրը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ։

—Վիէննայի լրագիրները կը շարունակեն համակրական յօդուածներ գրել Մարի Լուիզ իշխանուհիին վրայ, թուելով անոր առաքինութիւնները, մանաւանդ բարեսրտութիւնը։ Մանրամասնութիւններ կը հաղորդեն իշխանուհիին վրայ որ թէև եռանդուն կաթոլիկ, սակայն մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէր Պուլկարիոյ մէջ, վասն զի ամէն բարեգործութեանց գլուխը կը գտնուէր։ Պուլկարերէն լաւ գիտէր և հանրային գումարումներու մէջ այդ լեզուով կը խօսէր, գիտնալով որ ժողովուրդին հաճոյք պիտի պատճառէ։ Իշխանուհին իր հօրմէն, Բարմի դուքսէն, տարեկան 250,000 ֆր. կը ստանար, զոր ամբողջութեամբ կը յատկացնէր հիւանդանոցներու, որբանոցներու և աղքատներու։

—Ռումանիոյ արքունիքը ութ օր սուգ պիտի պահէ։ Չորեքշաբթի իրիկուն տրուելիք պարահանդէսը յետաձգուեցաւ։

—Յունաստանի թագաւորը, չորեքշաբթի օրը արքունեաց հրամանատար Պ. Բաքարիկորուլօ ղրկեց պուլկարական գործակատար Պ. Տիմիթրովի մօտ, արքայական գերդաստանին խորին ցաւակցութիւնը յայտնելու համար։ Եօրկիոս թագաւորը միանգամայն ցաւակցական հեռագիր մը ուղղեց Ֆէրտինանտ իշխանին։ Հելլէն կառավարութիւնն ալ պաշտօն յանձնեց Սոֆիայի հելլէն ընդհ. հիւպատոս Պ. Արկիրօբուլոյի՝ ցաւակցութիւն յայտնել իշխանին և պուլկար կառավարութեան։ Յունաստանի լրագիրները մեծ համակրութեամբ կը խօսին իշխանուհիին վրայ։ Ասթի իբրեւ զուգադիպութիւն դիտել կու տայ թէ Պուլկարիոյ իշխանուհին, որ Յունաստանի Աղեքսանտրա իշխանուհիին հետ մէկ օր ծնած էր, միեւնոյն հիւանդութեամբ կը մեռնի։

—Յառաջիկայ չորեքշաբթի Պոլսոյ պուլկարական եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Մարի Լուիզ իշխանուհիին համար։ Հանդէսին պիտի նախագահէ Պուլկարաց Էկզարքը Տ. Յովսէփ։ Գործակատար Պ. Մարքով իր բոլոր պաշտօնեաներով ներկայ պիտի գտնուի։ Օտար տէրութեանց ներկայացուցիչներն ալ պիտի հրաւիրուին։

ՏՈԳԴ. Բ. ՋԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
ՄԱՆԿԱԲՈՅԺ ԿՆԱԽՏԱԲՈՅԺ ԵՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Որ իր վաղեմի փորձառութեամբը նախանձանօթ է ժողովրդեան, մի քանի տարիներէ ի վեր երկար ուսումնասիրութիւններ կատարելէ զկնի ի Բարիզ, այժմ վերադարձած է մայրաքաղաքս, հաստատելով իր բնակութիւնը Բերա, Մէբկպ-Պայրամ փողոց. թիւ 29 տունը, ուր ամէն օր կէս օրէ վերջ հիւանդ կ'ընդունի, և մասնաւորապէս կը դարմանէ կնօջական և ջղային ամէն տեսակ հիւանդութիւններ։ Հինգշաբթի օրերը միեւնոյն ատեն ձրի կը դարմանէ կարօտեալները։

Նաեւ յաճախորդաց դիւրութիւն ընծայելու համար, Պոլսոյ կողմը ի Գումգաբու Սու-Թէրազի փողոց 9 թիւ տունը երկուշաբթի և ուրբաթ օրերը մինչեւ կէսօր հիւանդ կը դարմանէ։

Ներքնաքննում իր ամեն տեսակներովը, մասնաւոր քննութիւն Ռէօնթկէնեան կատարելագործեալ մեքենայով։

225   15—24

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ ԿՏԱԿ.—ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ ՎԱՆԱՅ ՄԷՋ

Խառն Ժողովը գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Եուսուֆեան Տիգրան էֆէնտիի։

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը և Գարակէօզեան ժառանգորդաց կողմէ Գրիգոր էֆ. Գարակէօզեան ներկայացան Խառն Ժողովին և բարեյիշատակ Տիգրան էֆ. Գարակէօզեանի կտակի խնդրին կարգադրութեանը համար արդէն ընդունուած յայտագրին համաձայն տեղի ունեցան վերջնական գործողութիւնները և լրացաւ խնդիրը։ Հետեւաբար, ըստ նոյն յայտագրի, պիտի ձեռնարկուի Որբանոցին կառուցման և կալուածոց գնման գործողութիւններուն, որոնք տեղի պիտի ունենան յատուկ Յանձնաժողովի մը միջոցաւ և աւարտին մինչեւ մէկ տարի։ Այս Յանձնաժողովին կ'անդամակցի նաև Գրիգոր էֆ. Գարակէօզեան։

Ժողովը Վանէն և ուրիշ վիճակներէ եկած գիրերէ իմանալով որ սովի վիճակ մը երեւան եկած և ժողովուրդը ծայրայեղ կարօտութեան ենթարկուած է, որոշեց կայսերական կառավարութեան ներկայացնել իրաց վիճակը եւ դարման խնդրել։

Ժողովը ուշադրութեան առնելով մասնաւորապէս Վանայ ազգային գործերու վիճակը և ժողովուրդին հոգեւոր պէտքերը, Ալլանեան Տ. Ներսէս եպիսկոպոսը առաջնորդական տեղապահ կարգեց Վանայ վիճակին և որոշեց թագրիր գրել Բ. Դրան՝ կայսերական հրովարտակը շնորհուելու համար։

Ժողովը ասոնմէ զատ զբաղեցաւ կարգ մը յարաբերական խնդիրներով։

⁂

Ինչպէս կ'երեւայ Պատրիարքարանի կողմէ պաշտօնապէս հաղորդուած տեղեկութիւններէն, զորս հրատարակած ենք վերեւ, Գարակէօզեան կտակային խնդիրը վերջնական կարգադրութեան մը յանգեցաւ Խառն Ժողովոյ երէկուան նիստին մէջ։ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կողմէ ներկայ էին ատենապետ Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեան, Գրիգոր էֆ. Կիւմիւշկէրտան, Գառնիկ էֆ. Համբարձումեան, Տօքթ. Նազարեան պէյ և Գրիգոր էֆ. Էվրէնեան։ Գարակէօզեան ժառանգորդներուն կողմէ Գրիգոր էֆ. Գարակէօզեան և հանգուցեալ Տիգրան էֆ. Գարակէօզեանի ազգականն ու մտերիմը՝ փաստաբան Յակոբ էֆ. Յակոբեան։

Նախապէս եղած կարգադրութեան համաձայն՝ Գրիգոր էֆ. Գարակէօզեան յատենին ժողովոյ ստորագրեց պարտամուրհակ մը, որով կը յայտնէր թէ Ազգ. Հիւանդանոցի սնտուկէն 20,000 ոսկիի փոխառութիւն մը ըրած է։ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը թէև ի սկզբան առարկութիւններ ըրած էր՝ իր կողմէ չտրուած գումար մը իբր տրուած ներկայացուելուն համար, սակայն ետքէն Գրիգոր էֆ. Գարակէօզեան Քրէտի Լիօնէ դրամատան վրայ քաշուած 20,000 ոսկիի չէք մը յանձնելով Հոգաբարձութեան, յիշեալ չէքը այս վերջնոյն կողմէ յանձնուեցաւ Գարակէօզեան էֆ.ի, որով օրինական ձեւակերպութիւնը լրացաւ։

Երբ ստորագրութեանց փոխանակութիւնը աւարտեցաւ, հանգուցեալ Տիգրան էֆ. Գարակէօզեանի կտակագիրը վերադարձուեցաւ Գրիգոր էֆ. Գարակէօզեանի, որմէ յետոյ կրօնական հայրերը օրհնեցին հանգուցեալոյն յիշատակը։ Ժողովականները շնորհակալութիւն յայտնեցին Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի որ խնդրին նպաստաւոր լուծում մը տալու համար հարկ եղած ջանքը չէր խնայած։ Նորատունկեան էֆէնտի յայտարարելով որ Խառն Ժողովի յաջորդ նիստին՝ Յանձնաժողովը իր տեղեկագիրը պիտի մատուցանէ, փափաք յայտնեց որ նոյն տեղեկագիրը հրատարակութեան տրուի, որպէս զի խնդրին մանրամասնութիւնները անծանօթ չմնան։

⁂

Խառն Ժողովը, Գարակէօզեան կտակի վերջնական կարգադրութեան հետ, իր երէկի նիստին մէջ գլխաւորապէս զբաղեցաւ նաև Վանայ գիւղացիներուն կրօնափոխութեան խնդրովը որուն վրայ երկար խորհրդակցութիւններ կատարեց։ Մայրաքաղաքս գտնուող Վանեցի ազգայիններուն կողմէ յայտնուած փափաքին համաձայն, որուն համամիտ էին Վարչութեան անդամներն ալ իրենց Ս. Նախագահով, Ժողովը որոշեց որ Տ. Ներսէս եպիսկոպոս Ալլանեան Վան երթայ՝ մասնաւորապէս կրօնափոխական շարժումներուն առաջքը առնելու համար։ Միեւնոյն ատեն, Վանայ առաջնորդական տեղապահ Տ. Ստեփան վարդապետի և Լիմ ու Կտուց անապատներու վանահայր Տ. Յովսէփ եպիսկոպոսի կողմէ Պատրիարքարան ղրկուած գրութիւններէ տեսնուելով որ կրօնափոխութեանց բուն շարժառիթը վերահաս ձմրան պատճառաւ զգացուած աղքատութիւնն ու նիւթական պէտքերն են, Ժողովը որոշեց կայսերական կառավարութեան գթութեանը դիմելով, դրամական նպաստ մը հայցել։

Խառն Ժողովի և Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան անդամները, այդ նամակներու ընթերցման տպաւորութեան տակ, ինքնաբերաբար գումար մը ստորագրեցին երէկ, Վանայ կարօտեալներուն ի նպաստ։

Բարձր. Նուպար փաշայի հոգեհանգստեան համար վաղ առաւօտ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կատարուելիք արարողութիւնը մեծաշուք հանդիսաւորութիւն մը պիտի ունենայ։ Բաց ի ազգին ծանօթ անձնաւորութիւններէն, հրաւիրագիրներ ղրկուած են նաեւ Յունաց Պատրիարքարանը, Պուլկարաց Էկզարքարանը, և այլն։ Ս. Պատրիարք Հայրը պիտի մատուցանէ Պատարագը և քարոզ պիտի խօսի մեծանուն հանգուցեալի յիշատակին։

Կանխաւ եղած կարգադրութեան համաձայն, Նուպար փաշայի մարմինը նախընթաց օր ճամբայ հանուեր է Մարսիլիայէն Աղեքսանդրիա փոխադրուելու համար, ուր յառաջիկայ երեքշաբթի պիտի կատարուի յուղարկաւորութիւնը։ Այրի Տիկին Նուպար փաշա և Պօղոս փաշա կ'ընկերանան իրենց ամուսնին և հօր դագաղին. նոյնպէս Նուպարեան ընտանիքին անդամները։

—Ուսումնական Խորհուրդը մէկ ծայրէն միւսը կ'երթայ։ Դեռ մինչեւ մէկ ամիս առաջ, յորմէ յետէ նիստ ըրած չէր Ծնունդի տօներուն պատճառաւ, ազգ. թերթերուն հաղորդուած իր որոշումներուն թիւը 20էն 30ի կը հասնէր. հիմակ ալ, լակոնական դրութիւնը ընտրեր է՝ բնաւ բան մը չտալով հրատարակութեան, ինչպէս կ'երեւայ այն երկտողէն զոր ստացանք իբրեւ համառօտութիւն երէկի նիստին. «Ուսումնական Խորհուրդը երէկ իր շաբաթական նիստը ըրաւ Բերա, ատենապետութեամբ Տօքթ. Թորգոմեան էֆէնտիի և զբաղեցաւ իր օրակարգին վրայ գտնուած գաւառական և կեդրոնական կարգ մը կրթական խնդիրներով»։ Միամսեայ դադարէ մը ետքը, այսչա՛փ միայն։

—Պատրիարքական Փոխանորդ Սրբազանը շաբաթէ մը ի վեր հիւանդ պառկած ըլլալով, Ս. Պատրիարք Հօր տնօրինութեամբ՝ Փոխանորդարանի գործերը առժամապէս կը վարէ Տ. Գինէլ վարդապետ Գալէմքեարեան։

—Ատաբազարի մեր Թղթակցէն.

«Ս. Հրեշտակապետ Թաղի մանկապարտէզին շէնքը շատ անյարմար էր թէ իր ցածուկ ու խոնաւ դրութեամբ և թէ անբաւական՝ իր նեղկուկ տարածութեամբը. ուստի Թաղ. Խորհուրդը, իր առաջին գործունէութիւնը ցուցնելու համար, գովելի ձեռներէցութեամբ մը կը վարձէ մասնաւոր շէնք մը՝ ուր միայն... հարուստ զաւակները կը փոխադրուին. գոնէ դասարանի բաժանումով կարգ մը ամբողջ տանէին՝ աղքատ-հարուստ անխտիր։ Ուրախ ենք սակայն որ հարուստ աշակերտներու հայրերը ազդու դաս մը տուին իրենց գովելի ընթացքով, մեծ մասամբ իրենց տղաքը առնելով այդ մասնաւոր շէնքէն, դժգոհ՝ թէ՛ այս անտեղի որոշումէն և թէ վերստին պաշտօնի կոչուած մանկապարտիզպանուհիէն։ Հիմա խնդիր է թէ ո՞վ պէտք է տուժէ այդ շէնքին վարձքը։

«—Անցեալ անգամ յիշուած կտակային գայթակղութիւնն ալ բուժելու համար, կ'իմանամ որ Թաղ. Խորհուրդը Խառն Ժողով պիտի գումարէ։ Համառօտակի ահա՛ այդ խնդիրն ալ։

«Քաղքիս խաղալորդներուն ընկերովի տէր եղած խանութները ասկէ առաջ այդ Խաճաֆութեան կողմէ Ազգին կը նուիրուին, և սակայն տեղացի ազգային մը, ինքն ալ ատենօք խաղալորդ, 8 տարի այդ խանութներուն վարձքը անձամբ գանձելէ ետքը, 95 օսմ. ոսկի ալ ձեռքէ այն օրուան թաղականութենէն ստանալով՝ ազգին կը թողու զայնս իր կարգին։ Արդ, ծագած խնդիրը սա է թէ այսպէսով խանութներու փոխարժէքը ամբողջովին ազգին կողմէ վճարուած ըլլալէն ետքը՝ այդ անձը հիմայ Թաղ. Խորհուրդի անդամակցութեան առիթէն օգտուելով կը պահանջէ որ ի շարս ուրիշ կտակարար բարերարներու, ինքն ալ յիշատակուի և առ այն՝ տարին մէկ անգամ մատուցուելիք պատարագին մէջ իր մեռեալներն ալ յիշուին մասնաւորապէս։ Մանրամասնութեանց մէջ մտնել չեմ ուզեր, սպասելով որ վերջին բառը Թաղ. Խառն Խորհուրդը արտասանէ, խնդիրը լաւ մը լուսաբանելով։»

Վերջին լուրեր

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Կէսօրին վեհ. Սուլթանը փառաւոր կառքի մը մէջ բազմած գնաց նոյն մզկիթը, ուր կատարեց ուրբաթի աղօթքը և յետոյ կայս. պալատ դարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և Ֆրանսայի դեսպանատանց զինուորական կցորդները, Հանրային Պարտքի վարչական խորհուրդին նախագահ Պ. Պէոժէ և քառասունէ աւելի օտարազգի հիւրեր որոնք սենեկապետներու միջոցաւ արժանացան կայս. մեծարանաց։

ԵԷՄԷՆ.—Սպարապետի Դուռը շնորհաւորական գիր մը ուղղեց Է. զօրաբանակին հրամանատար Ապտուլլահ փաշայի, յայտնելով թէ Եէմէնի մէջ վերջերս պատահած անհաճոյ դէպքերուն առաջքը առնելու մասին ըրած ջանքերը մեծապէս գնահատուած են և արժանացած կայս. բարձր գոհունակութեան։

ՍԵՐԲԻՈՅ դեսպան Պ. Նովաքովիչ, Ա. Թարգման Պ. Սամանձիի հետ, առջի օրը կայս. պալատ գնաց և տեսակցեցաւ Ա. քարտուղար Թահսին պէյի հետ։

ՊԱՐՍԻՑ դեսպան Միրզա Մահմուտ խան, որ Բարիզ կը գտնուէր, այսօր մայրաքաղաքս կը ժամանէ։

ՍԸՐ Ա. ՊԱՐԹԼԷԹ մենաշնորհ խնդրած էր Իզմիրի և Սէլանիկի մէջ ելեկտրական լոյս գործածելու համար։ Այդ քաղաքներու կազի Ընկերութիւնները կը մաքառին Սըր Ա. Պարթլէթի այդ ձեռնարկին դէմ և կը յայտարարեն թէ իրենց յանձնառութեան տեւոյն համաձայն պէտք է իրենց նախապատուութիւն տալ լուսաւորման նոր դրութեան համար։ Սըր Ա. Պարթլէթ այլեւս յարաբերութեան մէջ չէ գերման դրամատէրներու հետ։ Ֆրանսացի Պ. Ավրիլ որ Բարիզի երկրաչարժ գործիքներու Ընկերութեան գործերովը կը զբաղի, ժամանակէ մը ի վեր Կ. Պոլիս կը գտնուի, Սըր Ա. Պարթլէթի զանազան ծրագիրները ուսումնասիրելու համար։

ՕՍՄ. ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐԸ ՃԵՆՈՎԱՅԻ ԱՌՋԵՒ.—Ճենովայի Սէքոլօ լրագիրը սապէս կը պատմէ օսմ. մարտանաւերուն Ճենովա ժամանումը.

«Ծովային դիտարանը յունուար 17/29ի կիրակին առտու տեսաւ օսմ. մարտանաւերը։ Քանի մը ժամ ետքը Մեսուտիէ հասաւ, որուն հետեւեցան Ասարը Թեվֆիգ ու Իզմիր և օսմ. նաւաբաժինը երեւցաւ իր բոլոր վեհաշուք մեծութեանը մէջ։ Մեսուտիէ թնդանօթ արձակելով ողջունեց և Սան-Պէնինօ մարտկոցը փոխադարձաբար պատասխանեց։ Այդ միջոցին նաւային իշխանութիւնները հեռադիտակով կը դիտէին օսմ. մարտանաւերուն բոլոր շարժումները։ Թնդանօթներու ձայնէն բազմաթիւ ժողովուրդ հաւաքուած էր Ճենովայի քարափին վրայ, թէեւ օդը անձրեւոտ էր։ Մեսուտիէն, զոր կը քաշէր Ճենովա նաւաձիգը, մօտեցաւ քարափին. անմիջապէս հարիւրաւոր մակոյկներ պաշարեցին օսմ. մարտանաւը։ Մակոյկներուն մէջ կային բազմաթիւ հետաքրքիրներ և վաճառականներ, որոնք կ'ուզէին մարտանաւուն պէտք ունեցած պաշարը տալ։ Ասարը Թեվֆիգ ալ կեցաւ գերմանական Հէրթա մարտանաւուն մօտ որ անմիջապէս օսմ. դրօշը պարզելով թնդանօթ արձակեց։ Մեսուտիէ փոխադարձաբար պատասխանեց և գերմանական դրօշը պարզեց։ Երկու ժամ ետքը Իզմիր ալ խարիսխ նետեց քարափին մօտ։ Այս նաւը Կ. Պոլիս պիտի վերադարձնէ այն օսմ. սպաները որոնք Մեսուտիէի և Ասարը Թեվֆիգի նորոգութիւններուն ներկայ պիտի գտնուէին։ Քիչ ետքը օսմ. ընդհ. հիւպատոս Ճէմալէտտին պէյ՝ քարտուղար Մարքօ պէյի հետ այցելութեան գնաց Մեսուտիէի զրահաւորը։ Ընդհ. հիւպատոսը Մեսուտիէի հրամանատարին տրամադրութեանը տակ դրաւ հիւպատոսարանի շէնքին մէկ մասը։ Իրիկուան Հէրթաի և Տօնիէց ռուս թնդանօթակիրին սպաները այցելութիւն տըւին Մեսուտիէին։ Մեր Թղթակիցներէն մէկը որ նոյն մարտանաւը այցելեց, շատ կը գովէ օսմ. սպաներուն հիւրասիրութիւնը, թնդանօթներուն լաւ վիճակը և օսմ. նաւազներու հագուստներուն կատարելութիւնը և մաքրութիւնը։

«Իտալեան նաւաբաժնին հրամանատար Գիանքէրի իրիկուան իր նաւը հրաւիրեց Մեսուտիէի հրամանատարը՝ Խալիլ պէյը որ խիստ քաղաքավար անձ մըն է և կատարելապէս կը խօսի Ֆրանսերէն ու անգլիերէն։ Բ. հրամանատար Եօմէր պէյ և միւս մարտանաւերուն սպաներն ալ գովելի յատկութիւններ ունին։

«Հետեւեալ օրը Խալիլ պէյ Մեսուտիէի մեծ սրահին մէջ ընդունեց Քարլօ Մարչէլլա Պոմպըրնի և Լուիճի Բէթըրնի հրամանատարները, Ճենովայի մեծ նաւագործարանէն։ Խալիլ պէյ երկարօրէն տեսակցեցաւ անոնց հետ կատարուելիք նորոգութեանց պայմաններուն վրայ։ Ճենովայի քաղաքային ու զինուորական բոլոր պաշտօնեաները այցելութիւն տուին օսմ. հրամանատարին։ Խալիլ պէյ իրիկուան, Ալէսանտրօ Ամատորի հրամանատարին հետ, կառքով պտոյտ մը կատարեց քաղքին մէջ և այցելեց նշանաւոր վայրերը։»

ԲԱԲԵԼՈՆԻ ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — 1897-1898ի ձմեռը կատարուած նախնական հետազօտութեան մը հետեւանքով, գերման կառավարութիւնը հնախօսներու խումբ մը ղրկեց Բաբելոնի աւերակներուն մէջ հնագիտական խուզարկութիւններ կատարելու համար։ Այդ խումբը, զոր կազմած է բրօֆէսէօր Սաքան, պիտի վարէ տօքթ. Ռօպէրթ Քօլտէվէյ որ արդէն ուրիշ տեղեր հնախուզութիւններ կատարած է։ Բաբելոնի աւերակներուն խուզարկութիւնը հինգ տարիի չափ պիտի տեւէ և կարեւորութեան տեսակէտով կրնայ բաղդատուիլ Նինուէի մէջ անգլիացի և Ֆրանսացի գիտուններու կատարածին։ Բաբելոնի տեղը առաջին անգամ գտաւ Լաեարտ, ինչպէս գտած էր Նինուէին։ Յետոյ 1851էն 54 Ֆրանսացիներ խուզարկութիւն կատարեցին. քիչ ետքը Սըր Հէնրի Րաուլինսըն և ապա Րասամ, բարեկամ և աշակերտ Լաեարտի։ Բայց մասնակի խուզարկութիւններ միայն կատարած էին։ Գերմանացիները պիտի կատարելագործեն։ Հին Բաբելոնի ամբողջ տարածութեանը վրայ, որ Եփրատի եզերքը շինուած էր, Պաղտատէն երկու օրուան ճամբով հեռու, աւազի բլրակներ ցոյց կուտան զանազան յիշատակարաններու վայրերը։ Անոնցմէ մէկը, ամէնէն մեծը, կը կոչուի Էլ-Գասր (դղեակ)։ Կը կարծուի թէ Նաբուգոդոնոսորի աւերակները անոր տակը կը գտնուին, ուր այդ վեհապետը անցուց իր տիրապետութեան մեծ մասը, և ուր մեռաւ Մեծն Աղեքսանդր։ Գերմանացիները անկէ պիտի սկսին խուզարկութիւնները և քանի մը ամիսէն պիտի կրնան հասկնալ թէ պատերազմներու և ժամանակին ձեռքէն որչա՛փ բան մնացած է այդ յիշատակարանէն՝ որ մեր Թուականէն առաջ եօթերորդ դարուն կանգնուած է։

ՄԷՔՔԷԷՆ կը գրեն թէ մինչեւ հիմա հոն ժամանած են 3500 Ճավացի, 550 Պուխարացի և 120 Կովկասցի իսլամ ուխտաւորներ։

ԹՈՒՐՔՕ-ՀԵԼԼԷՆ հիւպատոսական պայմանագրութեան խառն յանձնաժողովը աւելէ վերջը շաբաթը երկու անգամ պիտի գումարուի։

ԱՆԱՍՆՈՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ. — Պրուսայէն կէս ժամ հեռու գտնուած գիւղերուն մէջ անասնոց հիւանդութիւն ծագած է որ աւելի փողացաւի կը նմանի։ Վարակուող անասունները երեք-չորս ժամէն կը մեռնին։ Մինչեւ հիմա 170 անասուն զոհ գացած են։

ՋԻՎԷՐ ՊԷՅ, դատական նախարարութեան կրօնական գործոց տեսուչը, քանի մը օրէ ի վեր հիւանդ է։

ՍՈՒՐԻՈՅ նահանգին Ջէյտիլ և Սուզ անուն տեղերը հեռագրական մէյ մէկ կայան պիտի հաստատուի։

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՏՐԻՊՈԼՍՈՅ և Մըսըր Ատայի միջեւ Սէրթ անուն տեղը մաքսատուն մը պիտի հաստատուի։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհուրդը որոշեց որ իրենց պատիժը կրելու համար հեռաւոր վայրեր ղրկուած դատապարտեալները և ցկեանս բերդարգելութեան դատապարտուածներու զաւակները պէտք է առանց դրամական տուգանքի արձանագրել մարդահամարի տումարներուն մէջ։

ՄԱՀ ԱԼԻ ՊԷՅԻ.—Հանրային Պարտքի վարչութեան տնօրէններէն Ալի պէյ երէկ առտու մեռաւ։ Ցուղարկաւորութիւնը կատարուելով մարմինը Ա. Հիսար տարուեցաւ և ամփոփուեցաւ տեղւոյն գերեզմանատան մէջ։ Ալի պէյ 55 տարեկան էր։ Վարած էր կուսակալի և կառավարչի պաշտօններ։ Ալի պէյ գրագէտ մըն էր։ Իր վերջին գործն է մինչեւ Պոմպէյ կատարած ուղեւորութեան մը նկարագրութիւնը։

ՍՊԱՐԱՊԵՏԻ Դուռը գրեց Դ. զօրաբանակի հրամանատարին ցրուել Շաւին Գարահիսարի պահեստի վաշտին Ինճիւթ զինուորները, վասն զի անոնց այլ եւս պէտք չէ մնացած։

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ ԼՈՒՐԵՐ.—Սուեւէթի, Մինէհի և Պէնի-Սուեւէֆի արտերը ոռոգելու համար նոր ջրանցքներ պիտի շինուին, որոնց ծախքը 1,600,000 անգլիական ոսկի կը հաշուուի։ Այս ծախքը հինգ տարիէն պիտի վճարուի։ Շինութեանց վրայ հսկելու համար յատուկ յանձնաժողով մը կազմուած է։

—Մէկ ամսէ ի վեր Գահիրէ կը գտնուի Հապէշաստանի կրօնական պետը որ Ղպտիներու հոգեւոր պետին հիւրն է։

—Անգլիացի դրամատէրներու կողմէ Սուտանի համար խնդրուած մենաշնորհները չեն տրուած։ Կը կարծուի թէ դեռ ժամանակը չէ Սուտանի մէջ առեւտրական անհատական գործերու ձեռնարկելու։

ԱՍԸՄ ՊԷՅ, Սըվազի և Էրզրումի դատական քննիչը, մեռեր է։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ երկաթուղիին վարչական Խորհուրդին նախագահ տօքթ. Ջանտէրի Պէյլին ուղեւորելուն պատճառը կը վերագրուի՝ Հայտար Փաշայի քարափին ու նաւահանգիստի շինութեան գործին, որուն մենաշնորհը տրուեցաւ նոյն Ընկերութեան։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ վարչութիւնը կը խորհի իր պաշտօնեաներուն կեանքը ապահովագրել տալ Իւնիոն տը Բառի Ընկերութեան, որպէս զի անոնց մահէն ետքը ընտանիքներնուն ապրուստը ապահովուի։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ Լէօբար մարտանաւը, որ Պիրէօն կը գտնուէր, վերջերս Սէլանիկ ուղեւորեր է։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ.— Ինչպէս ծանուցինք, Պէլճիքացի մը կայս. կառավարութենէն մենաշնորհ խնդրած է Սոմայէն Պանտըրմա երկաթուղիի գիծ մը շինելու, առանց ապահովութեան գումարի։ Այդ գործին վերաբերեալ թուղթերը հանրօգուտ շինութեանց ժողովին կողմէ քննուելէ ետքը պատրաստուած տեղեկագիրը, պայմանագիրը և յանձնառութեան գիրը մատուցուած են Բ. Դրան։ Խնդրարկուն իբրեւ երաշխաւորութիւն Պէլճիքայի Պանքային յանձնած է 200,000 Փր. կայս. կառավարութեան հրամանին։

ԱԼԻԱՆՍ ՖՐԱՆՍԷԶԻ կողմէ տրուած պարահանդէսին համար Վեհ. Սուլթանը յիսուն ոսկի շնորհեց։

ԱՅԱՍՈՒԼՈՒԿԻ (Այտըն) մէջ խուզարկութիւններ կատարելու համար արտօնութիւն ստացած էր Աւստրիացի բրօֆէսէօր Պէնտորֆ։ Արդ. կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ օդերու վիճակին հետեւանքով աշխատութեան դադարման օրերը հաշուի չառնուին արտօնութեան պայմանաժամին մէջ։

«ԹԻՄՍԱՀ» զբօսանաւը, որ Սեւ Լեռան իշխանին նուիրուելու համար շինուած է, առջի օրը Սեւ ծովի նեղուցին մէջ ու դուրսը փորձեր կատարեց և երէկ առտու նորէն Թէրափիա մտաւ։

ՄՈՒՍՈՒԼԻ Նօրընտիր կուսակալ Հազիմ պէյ երէկ կայս. պալատ երթալով շնորհակալութիւն մատոյց։

ՅՈՒՆԱՑ Ս. Պատրիարքը որ հիւանդ էր, ապաքինեցաւ։

—Սինոդը երէկուան նիստին մէջ որոշեց Կ. Պոլիս հրաւիրել Պէլկրատի մետրապոլիտը։

ՆՈՐ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ. — Երէկ իրիկուն Սիրքէճիէն մեկնող կառախումբով հարիւր վաթսուն նոր զինուորներ զանազան տեղեր ղրկուեցան։

ՆԱՒԱՑԻՆ կեդրոնական հիւանդանոցին վիրահատ գնդապետ տօքթ. Ֆիքրի պէյ նաւահանգիստի վերատեսչութեան բժիշկ կարգուեցաւ։

ԳԵՐՄԱՆ կառավարութիւնը հրաւիրեց օսմ. կառավարութիւնը մասնակցիլ օգոստոսին Պատէնի մէջ գումարուելիք անասնաբոյժներու համաժողովին։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ բարձրագոյն վարժարանի անասնաբուժական ճիւղին այս տարուան շրջանաւարտներէն հարիւրապետ Օսման Նուրի և Մուսթաֆա Հիլմի էֆ.ները միքրոպաբանական աշխատանոցին մէջ պաշտօնի կոչուեցան։

ՋԷՂԾ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐ.—Ջէնէհաս իշխանութիւնը, կ'ըսէ Հագիգաթ, նկատողութեան առած է երկու տեղեկագիր, մէկը Վանայ Արճէշ գաւառակին նախնական դատարանի նախագահէն որ կը յայտնէ թէ Ատի պին Հաճի Հիւսէյին անուն անձը որ հրձիգութեան համար չորս տարուան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտուած և ուրիշ ոճիրներու համար ալ ամբաստանուած ըլլալով Արճէշի գայմագամին կողմէ ձերբակալուած և Վանայ նահանգին կեդրոնը ղրկուած էր դատուելու համար, քաղաքային պաշտօնեաներու կողմէ ազատ արձակուեր է։ Երկրորդը գայմագամին կողմէ՝ որով կը յայտնէ թէ այդ անձը նախագահին և ոստիկանութեան պաշտօնէային կողմէ արձակուած է։

—Ջէնէհաս իշխանութիւնը նոյնպէս նկատողութեան առած է տեղեկագիր մը թէ Պիթլիսի նահանգին Շիրվան գաւառակին նախնական դատարանին նախագահ Մէհմէտ էֆ., նախագահի փոխանորդ ու անդամ Ալի էֆ., հարցաքննիչ դատաւոր Հարօ աղա և ուրիշներ մարդ բանտարկած են ապօրէն եղանակաւ. Նոյնպէս հարցաքննիչ դատաւորի նախորդ օգնական Ազիզ էֆ. ալ վերոյիշեալ Ալի էֆ.ն և ուրիշներ անարգած է։

ՈՃՐԱՊԱՏԺ ատեանը առջի օրը դատեց Ճարօն Ալի անուն տղայ մը որ Ղալաթիոյ մէջ Եանի անուն մարդ մը սպաննած էր։ Ալի տասնըհինգ տարին լրացուցած չըլլալով դատապարտուեցաւ հինգ տարուան բանտարկութեան և տասը տարի ոստիկանութեան հսկողութեան տակ մնալու։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ մէջ Եօրկի անուն 26 տարեկան դերձակ մը, գինովութեան հետեւանքով, երէկ ինքզինքը ծանրապէս վիրաւորեց սրունքէն և կէս ժամ ետքը մեռաւ։

ԹՂԹԱԲԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Բարիզի թերթերէն 1 Փետր.

ՓԻԼԻՊՊԻՆԵԱՆՆԵՐԸ.—Պարսելոնայի Տիարիօ լրագիրը Մանիլայէն սա նամակը ստացած է.

«Այն Սպանիացիները որոնք ստիպուած են Մանիլա բնակիլ, նախամեծար կը համարին որ արշիպեղագոսը անկախ ըլլայ քան թէ Մ. Նահանգաց ձեռքը անցնի։ Սպանիացիները կը մոռնան բնիկներու ընթացքը այն ատելութեան հանդէպ զորս կը տածեն Ամերիկացիներուն նկատմամբ։ Անկախութիւնով աւելի կարեւորութիւն մը պիտի ստանայ սպանիական գաղթականութիւնը, ինչպէս որ ստացած է հարաւային Ամերիկայի հանրապետութիւններուն մէջ։ Հիմակուհիմա տիրող երկու տարրերուն և ոչ մէկը խոհեմութեամբ կը վարուի։ Բնիկները, իրենց յաղթանակէն քաջալերուած, անկախութիւն միայն կ'ուզեն։ Ամերիկացիները, վստահելով իրենց թնդանօթներուն և մարտանաւերուն, համբերութեամբ կը սպասեն ղրկուելիք օգնութեանց հասնելուն, որպէս զի լաւ դաս մը տան ապըստամբներուն։ Զօրավար Օթիս քանի մը քաղաքային պաշտօններ յանձնեց ամերիկացի սպաներու։ Ամերիկեան ոստիկանութեան հսկողութիւնը չափազանցուած է, վասն զի իւրաքանչիւր անհատ թշնամի մը կը նկատէ։ Ապստամբներն ալ ձանձրացած են Ամերիկացիներուն խոստումներէն. հիմա իրողութիւն կը պահանջեն։

Ակուինալտօ սահմանադրութեան վըրայ երդում ընելէ ետքը, հրաժարեցաւ հանրապետութեան նախագահութենէն, և կը մնայ միայն իբրեւ զօրավար բնիկ զինուորներուն, որոնց վրայ միշտ կը հսկէ։

Օթիս զօրավարին և Ակուինալտոյի միջեւ գաղտնի խորհրդակցութիւն մը կատարուած ըլլալու լուրը ստոյգ չէ։ Դիտել կը տրուի թէ զօրավար Օթիս իր խոստումին դէմ դրժած է իբրեւ տէր մնալով Մանիլա։

ԱԼԺԷՐԻՈՅ ՄԷՋ ՇՓՈԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Ալժէրիայէն կը գրեն յունուար 30 Թուականով.

Երէկ բաւական ծանր կռիւներ տեղի ունեցան Ֆիլիփվիլի մէջ։ Ժամանակէ մը ի վեր խուլ թշնամութիւն մը կար արձակազէն զինուորներու և իտալացի ժողովուրդին միջեւ։ Կռիւը սկսաւ իտալական Թրոփա կապելային մէջ, շուկային մօտ։ Նաբոլիցի մը ապտակ մը զարկաւ արձակազէն զինուորի մը։ Ասոր վրայ իտալացիներն ալ միջամտեցին դաշոյններով։ Զինուորները ինքզինքնին պաշտպանեցին առանց սուրերնին քաշելու։ Ֆրանսացի արձակազէններու տասնապետ մը յաջողեցաւ կռիւը դադրեցնել, բայց Իտալացիները դաշոյնով զայն վիրաւորեցին ճակտէն և յաջողեցան սուրինը անոր ձեռքէն յափշտակել։ Զինուորները ուզեցին իրենց պետը ազատել և սուրը ետ առնել։ Չորս զինուոր և երկու քաղաքացի վիրաւորուեցան։ Լուր առնուելով որ Իտալացիները թշնամական ցոյցեր կ'ընեն Ֆրանսայի դէմ, զինուորները աւելի գըրգըռուեցան. ասոնք սկսան Իտալացիներու թաղին մէջ պտտիլ. օտարականի երեւոյթ ունեցողները ձերբակալեցին. Ֆրանսացի եղողներուն երդում ընել տուին. իսկ Իտալացի եղողները խոշտանգեցին։ Կռիւները նորէն սկսան։ Իտալացի մը, Բինարտօ, սպաննուեցաւ սուրով. ուրիշ երեք իտալացի թեթեւապէս վիրաւորուեցան։ Բինարտօ հինգ զաւակի տէր էր։ Իրիկուան կողմ հանդարտութիւնը վերահաստատուեցաւ։

ԱՏՈԼՖ ՏԷՆԸՐԻԻ ԿՏԱԿԸ.— Ատոլֆ տ'Էնըրիի կտակը բացուեցաւ անցած երկուշաբթի։ Կտակակատար կարգուած է փաստաբան Պ. Տընորմանտ, և կտակընկալ՝ տիկին Լըրու, հանդուցեալ թատերագրին այրիկը։ Պուա տը Պուլօնը պողոտային շէնքը, իր արուեստագիտական հաւաքածոներով, տէրութեան կը նուիրէ տարեկան 16,000 Փր. եկամուտով։ Ատոլֆ տ'Էնըրիի հարստութիւնն է 5-6 միլիոն Փր.։ Կտակագրին մէջ չի կայ տրամադրութիւն մը թէ Անթիպի ամարանոցը յատկացուած ըլլայ իբրեւ ապաստանարան թատերագիրներու և դերասաններու։

ԲԱՆԱՄԱՅԻ ՋՐԱՆՑՔԸ.— Բանամայէն հետեւեալը կը հեռագրեն Նիւ Եորք Հէրըլտի.

«Բանամայի ջրանցքին տնօրէնը հեռագիր մը ստացաւ Քոլոմպիայի գործակատարէն թէ տեղւոյն ելմտական նախարարութիւնը պաշտօնապէս ծանուցեր է որ Քոլոմպիայի կառավարութիւնը տրամադիր է պայմանաժամ մը տալու Բանամայի Ընկերութեան։ Կառավարութիւնը մասնաւոր գործակատար մը պիտի ղրկէ Բարիզ, սեղանաւորական պաշտօնով մը. միանգամայն հարկ եղած իրաւասութիւնը պիտի ունենայ տրուելիք պայմանաժամին վրայ խորհրդակցելու՝ Բանամայի Ընկերութեան հետ։

ՆԻՒ ՖԱՈՒՆՏԼԷՆՏ.—Սըր Չարլս Տիլք Բել Մէլ Կազէթի մէջ յօդուած մը հրատարակեց Նիւ Ֆաունտլէնտի մէջ Ֆրանսացիներուն ունեցած իրաւունքներուն վրայ։ Սըր Չարլս Տիլք կ'ընդունի թէ Ֆրանսայի նաւազներուն համար կարեւոր է Նիւ Ֆաունտլէնտ. բայց մեծ աւազուտներու մէջ է որ ձկնորսութիւնը տեղի կ'ունենայ։ «Արդ, կը յարէ, մեծ աւազուտները ծովուն բաց կը գտնուին և Նիւ Ֆաունտլէնտի վրայ եղած երկրային իրաւասութեանց սահմանին մէջը չեն. առկախ խնդիրներու մէջ ալ անոնց խօսքը չէ եղած։ Ենթադրելով որ Ֆրանսացիները եթէ թողուն ձկնորսութեան իրենց ամբողջ իրաւունքը և կամ ծովեզերքէն մինչեւ երեք մղոն տեղ, այդ պարագայէն եօթը կամ ութը նաւ միայն պիտի կրնան օգտուիլ, վասն զի ծովեզերքի վրայ որսորդութիւնը կորսնցուցած է իր նշանակութիւնը։ Ֆրանսացիները եթէ իրենց ձկնորսութեան իրաւունքը պահեն, ատոր մէջ անպատեհութիւն մը չի կայ։ Ֆրանսացիներու շահերը վտանգի տակ չեն ոչ ալ մեծ աւազուտները, ինչ որ ամէնէն կարեւորն է անոնց համար։ Ժամանակ է որ Ֆրանսա հասկնայ թէ մենք չենք կըրնար թող տալ որ 700 մղոն տարածութեամբ անգլիական ծովեզերքի մը վրայ անիշխանութիւն տիրէ, սա պատճառով որ պէտք է պահել 1713էն բոլորովին տարբեր պարագաներու մէջ տրուած իրաւունքի մը ստուերը։»

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐԸ.—Ֆրանսայի Երեսփ. ժողովին անդամներուն բաշխուեցաւ ծրագիր մը՝ որով կ'առաջարկուի ջնջել ծածկանունները և պահանջել որ լրագիրներու մէջ հրատարակուած յօդուածները ստորագրուին իրենց հեղինակներուն կողմէ։

ՇՈՒԷՏ-ՆՈՐՎԷԿԻՈՅ Օսքար թագաւորը, որուն համար ծանուցուեցաւ թէ հիւանդ է, բաւական ապաքինած է և հիմա բացօթեայ պտոյտներ կը կատարէ։ Մտադիր է մօտերս ջերմուկ ունեցող քաղաք մը երթալ։

ՊՈՄՊԷՅԻ մէջ ժանտախտը նորէն կը սաստկանայ։ Անցեալ կիրակի ութ հոգի մեռեր են։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ.— Էմիրը շնորհաւորութեան նամակ մը ղրկեր է Հնդկաստանի նոր փոխարքայ Լորտ Քըրզընի։

—Կալկաթայի մէջ փառաւոր ընդունելութիւններ եղեր են փոխարքային։

—Կալկաթայի քաղքին մօտ տեղ մը երկու երկրագործի միջեւ ծագած կռիւը սաստկանալով չորս հարիւր հոգի մասնակցեր են։ Տասներեք հոգի մեռեր են և բազմաթիւ վիրաւորներ կան։

ԱՆԳԼԻՈՅ Թագուհին Ֆրանսա ուղեւորած միջոցին յածանաւ մը պիտի հետեւի Ն. Վեհափառութիւնը տանող զբօսանաւին մինչեւ Շէրպուռ։

Տես Դ. երես՝ Պայպըլ Հաուսի հրատարակութիւնները։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐՈՒՆ

Մեր գաւառի պատ. բաժանորդներէն կը խնդրենք որ անյապաղ իրենց չվճարուած բաժնեգիները ուղարկեն մեզի։ Հակառակ պարագային, պիտի ստիպուինք թերթերու առաքումը դադրեցնել։

Նաեւ գաւառի մեր պատ. գործակալներէն ալ կը խնդրենք որ եթէ բաժանորդներէ գանձուած դրամ ունին քովերնին, ժամանակ չկորսնցնելով ղրկեն։

Հեռագիր

ԲԱՐԻԶ, 3 յուն.— Ազգային կուսակցութիւնը Երեսփ. ժողովին մէջ հարցապնդում պիտի ընէ Տրէյֆիւսի խնդրին համար։

—Պաստէօրեան հաստատութեան դերտնօրէն տօքթ. Ռու առաջին քուէարկութեամբ անդամ ընտրուեցաւ Բարիզի գիտութեանց կաճառին։ Տօքթ. Ռուի եղած այս պատիւը բացառիկ է, վասն զի հազիւ 45 տարեկան է։

ԼՈՆՏՈՆ.—Ֆրանսայի ծովային նախարար Պ. Լոքրուա իբրեւ թէ յայտարարեր է եղեր իտալական լրագրի մը թղթակցին թէ Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ պատերազմ պիտի ծագի։

Տր. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ Երես

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սերի Դ.	Օ. Ո.	26	02
Ամէնէն բարձր գին	»	26	03 1/2
Ամէնէն վար գին	»	25	35
Րումէլիի երկթ. զոզ.	Ֆր.	112	75
Ամէնէն բարձր գին	»	113	25
Ամէնէն վար գին	»	112	75

ԲԱՑՈՒՄ 23 Յուն.

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սերի Դ.	Թ. Կ.	26	03
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	112	75
Օսմանիյէ		429	—
Ռէժի		274	—
Օսմ. Պանքա		13	—
Քրէտի Ժէնէրալ ՕԹՕմ.		9	26
Երկրագործական Պանքա		9	30
Սօս. Օթ. Տանժ է Վալէօր.	Ա. Ո.	8	26
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	32
Թրամուէյ բաժնեթ.		730	—
» ժուիսանս		235	—
» պարտաթ.	Ֆր.	499	—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	299	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	468	—

ՄԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ ութ օրուան	Օ. Ո.	2	45
» մէկ ամսուան	»	—	—
Րումէլի երկթ. ութ օրուան	»	—	—
» » մէկ ամսուան	»	—	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	38
Անգլիական ոսկի	»	110	10
Բոլ Էմբէրիալ	»	90	20
Քրիմիզ	»	51	05
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	02
Մէթալիք	»	95	30
Րուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	54

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	110	15
» » » չէք	»	110	27
Բարիզ » »	Ֆր.	22	78 1/4
» » » չէք	»	22	56 3/4
Պէրլին անտոկոս չէք	Մարք	18	56
Վիեննա չէք	Ֆիոր.	10	91

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 3 Փետր.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Ա.	Ա. Ո.	—	—
» » » Բ.	»	47	87
» » » Գ.	»	28	—
Դ.) բաց.	»	23	50
) գոց.	»	23	50
Փոխառութիւն Գասապա	»	82	50
Օսմ. 3 1/2 0/0	»	79	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13	
Այտընի երկաթուղի	»	11	75
Եգիպտական Միացեալ	»	107	75
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	111	18
Հելլենական 5 0/0	»	42	50
Մոնոբոլ հելլենական 4 0/0	»	49	—
Ռանթ » 4 0/0	»	37	50
Պուլկ. փոխառ. 6 0/0 1888	»	93	75
» նոր » 6 0/0 1892	»	95	—
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	150
Դրամազեղչ	»	3	

ԲԱՐԻԶ, 3 Փետր.

Օսմ. Քոնս. Սեռի Դ.) բաց.	Ղրշ.	23	90
) գոց.	»	23	95
» » » Բ.	»	48	25
» » » Գ.	»	28	15
Օսմանիէ	»	429	—
Րումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	114	50
Օսմ. Ռէժի	»	274	—
Օսմ. Կայս Պանքա	»	574	—
Ֆրանս. Ռանթ 3 0/0	»	102	65
Քրէտի Լիոնէ	»	905	—
Պանք տը Բարի	»	— —	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»		
Իտալական Ռանթ	»	94	—
Սպանիական արտաքին	»	53	65
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	175
Դրամազեղչ	»	03	

ՊԵՐԼԻՆ, 3 Փետր.

Օսմ փոխառութիւն 1888	մարք	112	75
Րումէլիի երկաթուղի	»	115	25
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	97	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	30

ՎԻԵՆՆԱ, 3 Փետր.

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիօր.	47	02
» Լոնտոնի վրայ	»	120	95
Րումէլիի երկաթուղի	»	58	80
Օսմ. Ռէժի	»	126	—

ՄՈԴԱԿԱՆ ՀՐԱՊՈՒՐԻՉԸ

Շատ անգամ խանութի մը կամ վաճառատան մը ապրանքներէն աւելի, Ցուցանակներն են որ յաճախորդը իրենց կը քաշեն. անտարբեր անցորդը խանութին ճակատը կամ քովը շրջանակուած զարդարուն գիրերէն հրապուրուած ներս կը մտնէ ո՛և է առարկայ մը կամ նիւթ մը գնելու համար։

Բոլ Զրաք Նկարչատունը, որ հաստատուած է Ղալաթիա, Տէմիր խան, 26, ամէնէն աւելի կրնայ գոհացնել այդ կարեւոր պէտքը, կը շինէ ամէն տեսակ Ցուցակներ, ոսկեզօծ և արծաթազօծ, ցինկի, փայտի կամ թիթեղի վրայ շատ գունագեղութեամբ նկարելով գիրեր, զարդագիրներ, քանդակներ և զինանշաններ, հիանալի ճաշակով մը և շատ դիւրամատչելի գիներով։ Բոլ Զրաք Նկարչատունը կը պատրաստէ նաեւ ածխատիպ պատկերներ (գարպզալէմ) ամենակատարեալ նմանութեամբ։

Դիմեցէք. ամէնէն աժանն է և ամէնէն գեղեցիկը։

ՃԱՂԻԿ գրական և երգիծաբանական շաբաթաթերթին 28րդ թիւը հրատարակուեցաւ այսօր։ —Տարեկան 50, վեցամս. 28 և հատը 1 ղրշ։

Դիմել առ. Մարտիրոս Տէօքմէճեան, Տնօրէն Ճաղիկի, Նորատունկեան խան Ղալաթիա։

ԳԱԼԼԻԳՈՄՈՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ՋՈՒՐ

Մազերը, մօրուքը և պեխերը ներկելու և պահպանելու յատուկ քիմիական մազի ջուր։

Վեհ. Սուլթանի տարրագէտներէ Տօքթ. Սինկրոս էֆ. և քաղաքային բժշկական վարժարանի ուսուցիչներէն քիմիագէտ Ճէլալխանեանց Էֆ.ի ընկերակցութեամբ պատրաստուած

ԳԱԼԼԻԳՈՄՈՆ

Մեր հրապարակին վրայ ծախուած բոլոր ներկերուն մէջ ամէնէն յաջողը և ամէնէն դիւրին գործածուողն է։

Մազերուն կու տայ փայլուն և բնական գոյն, առանց մորթը արատելու։ Գործածման եղանակը և միւս մանրամասնութիւնները բացատրուած են տուփերուն հետ գտնուող յայտագրին մէջ։

Ընդհ. ներկայացուցիչ և մթերապահ բոլոր Թուրքիոյ և օտար երկիրներու համար, Պ. Թ. Ստավրաքի, սափրիչ, Բերա, Մեծ-Փողոց, թիւ 158 Սիթէ տ'Ալէբի քով։

Պոլսոյ կողմը մեծ մասնաճիւղ, Մահմուտ բաշա, 131 թիւ, Արամ Սօղանճեանի մազի ներկի վաճառատունը։

Կը ծախուի Բերա, Պօն-Մարշէ վաճառատան մէջ, ինչպէս նաեւ Իգիտոր, և Ֆիկարոյի սափրիչ խանութները։ Ղալաթիա, Գարաքէօյի պողպատին դիմաց, Պ. Աստամանտիտիսի անուշահոտութեանց վաճառատունը։ Կ. Պոլիս, Պահչէ Գաբու Իբի Գարալը դեղարանը. Պալիքլ Բաքատօբուլոսի բժշկական գործիքներու վաճառատունը. Ֆրնտըքլը, Պ. Թէոտորիտիսի դեղարանը. Պէշիքթաշ Ջինճիրլի դեղարանը. Գատը քէօյ Իլիա սափրիչի խանութը. Սկիւտար Փիշաւոր դեղարաններուն մէջ։ 146 24—52

ԲԱԶԷ

Մեծ հայ վաճառատուն պատրաստ եւ չափու վրայ հանդերձից Սթամպօլ Մահմուտ փաշա Ապուտ էֆէնտի, Եենի Չարշի թիւ 5-6.

Վաճառատունս՝ իր առաջին եռամեայ շրջանին մէջ արդիւնք ցոյց տուաւ թէ իր խոստումներ գործադրելու կարող էր եւ հազարաւոր ազգային յաճախորդաց կողմէ քաջալերուած և փորձառութեամբ տեսնելով թէ արդիւ հասարակութենէ այնքան լաւ ընդունելութիւն կը գտնէ որքան աւելի խնամեալ եւ ճաշակաւոր ի վաճառ հանէ իր հանդերձներն, այսօր կը համարձակի՝ թէ իր կերպասներու ընտրութեամբ և թէ գործաւորաց վարպետութեան տեսակէտով յայտարարել թէ՝ գեր ի վեր է հրապարակիս բոլոր հանդերձեղէնաց տուներէ և այնպիսի գներով որ յանձնարարել զգեստուց չափ լաւ ձեւուած և ճաշակաւոր լինելով հանդերձ, 40 0/0 չափ մը պիտի գտնեն վաճառատունս պատուաւորողները։

Բազէի հիմնադիրը, հրապարակիս ծանօթ չուխայի վաճառատան մը տէրերն լինելով, իրենց նպատակն եղած է տիպար հայ գործարան մը պատրաստել և միանգամայն չուխայի սպառումն բարձրացնել մեծաքանակ փոքրիկ շահով մը, յաճախորդաց թողլով բոլոր արհեստական շահերն. մեծ առաւելութիւն մը զոր բոլոր իր փոքրիկ մրցակիցներն անկարող են ցոյց տալ։ Ահա Բազէի անմրցելիութեան գըլխաւոր գաղտնիքը։

ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ թիւն 2 ղրուշ. 112

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՍՈՒԵՂԷՆԻ
Անգլօֆրանսական գործարանատէրերու ընկերութեան
De la Société des fabricants anglo-français
Թ. 21, Ղալաթիա, Վօյվօտա փողոց. Թ. 21
(ֆրանսական նամակատան դիմաց)

Անգլօֆրանսական գործարանատէրերու Ընկերութիւնը, դիւրութիւն տալու համար հասարակութեան՝ գտնելու իր անգլիական ու ֆրանսական ապրանքները, վաճառական մարքայով, կը ծանուցանէ թէ ստացած է իր
ՄԹԵՐԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ
մեծաքանակ ասուեղէն
ազնուագոյն տեսակէ ու վերջին նորութեամբ։

Հասարակութիւնը կը հրաւիրուի այցելել
ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՍՈՒԵՂԻՆԱՑ
Անգլօֆրանսական գործարանատէրերու ընկերութեան, իր գնումները կատարելէ առաջ։ 30

ԱՆԱՏՕԼՈՒ ՕՍՄԱՆԼԸ ԹԻՄՈՒՐ ԵՕԼԸ

ԻԼԱՆ

Հայտար Փաշա իլէ Բէնտիք արասընտա ամէլէ իտէն 1 նումէրօլու գաթարըն էվգաթը սէյր ու հարաքէթի 6 շուպաթ 1899 թարիխինտէն իթիպարէն աշաղըտաքի վէչհիլէ թէպտիլ իտիլէճէյի եօլճուլարա իլան օլունուր, շէօյլէքի.

Բէնտիքտէն հարաքէթ իտէն սաաթ 1.21. Գարթալտան՝ 1.30. Մալթէփէտէն՝ 1.41. Պօսթանճըտան՝ 1.51. Էրէնքէօյինտէն՝ 2.51. Կէօզթէփէտէն՝ 2.14. Ֆէնէր եօլը չիւպէսի՝ 2.19. Գըզըլ Թօպրագ՝ 2.13. Հայտար Փաշա՝ մուվասըլէթ 2.19, հարաքէթ 2.26. Բէօրբէ մուվասըլէթ 2.51։

Միւտիւրիյէթ
2 Շուպաթ 1899 Հայտար Փաշա

ԿԱՂԱՆԴԻ ԵՒ ԾՆՆԴԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ԸՆԾԱՅ ՏՐՈՒԵԼՈՒ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՐՔԵՐ

Նամակներ առ երիտասարդս, երես 131 գին 5 դահեկան։

Նամակներ առ օրիորդս, երես 126 գին 5 դահեկան։

Նամակներ առ Նորապսակ ամուսինս, երես 144 գին 5 դահեկան։

Ապացոյց քրիստոնէութեան, երես 462 գին 2 դահեկան։

Ծագումն քրիստոնէութեան, երես 406 գին 5 դահեկան։

Երգեր ու եղանակներ, երես 200 գին 3 դահեկան։

Ճամբորդութիւն (պատկերազարդ), երես 532 գին 8 դահեկան։

Մեծ ճշմարտութիւններ, երես 106 գին 2 դահեկան։

Յովսեփայ պատմութիւնը, երես 154 գին 4 դահեկան։

Նամակներ առ ընտանիս, երես 248 գին 4 դահեկան։

Նամակներ առ մայրս, երես 138 գին 2 դահեկան։

Կեանք և կենցաղ, երես 132 գին 2 դահեկան։

Քրիսթիի Հին Նուագարանը (պատկերազարդ), երես 114 դին 2½ դհկ.։

Կենդանաբանութիւն երես 283 գին 5 դահեկան։

Կը ծախուին Պայպըլ Հաուսի Գրատան մէջ ի Ֆինճանճըլար Եօգուշու։ 173

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
Ամենաճոխն Միջազգային Ընկ.ն
Կենաց վրայ ապահովագրութեան
Տնօրէնութիւն յԵւրոպա

Բարիզ 1 և 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվառ տէ վ'Իդալիէնի անկիւնը)։ Ընկերութեան շէնքերն այժմ կը վերաշինուին, որով իր գրասենեակներն առժամաբար փոխադրուած են Նօդր-Տամ տէ Վիքդուար փողոց Թ. 42։

1898 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կը քանի՝ 4,545,160,943 ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիառ 320 միլիոն։

1898ին հնչուն դրամով վճարելի շահերն են 14,400,000 ֆր., 1897էն 1,424,000 ֆր. աւելի։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000է աւելի անդամ, որոնք Ընկերութիւնը կը կազմեն, որոնց կը պատկանի Ընկերութիւնն և որոց կը վերաբերին Ընկերութեան բոլոր շահերը։ Եթէ մասնակից էք, և կամ տակաւին չէք, խիստ շահեկան է ձեզի համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար մանրամասն տեղեկութիւններ ուզեցէք իբրեւ հասութաբեր գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոս ունի. նոյնպէս տարեվճարներու ետ տրուելու ձեւով ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու որոշեալ ժամանակամիջոցի մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քննիչ-Պատուիրակ
Ա. ԶՈՒՀԱՃԵԱՆ
Վօյվօտա փողոց Վիթալիս խան Ղալաթիա

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
[illegible] Լիվերպուլ և Ամերիկայի միջեւ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Բոթնիա	4561
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթոն	2403
Ուրանիա	7268	Ադլաս	2393
Բավոնիա	5587	Սարակոսա	2166
Սէֆալոնիա	5517	Թարիֆա	2246
Կալլիա	4809	Բալմիրա	2144
Սիթիա	4557	Թբինիատա	1899
Ալէբբօ	2143	Մորօզզօ	1855
Քէտար	1876	Քամբանիա	12950
Շէրպուրկ	1614	Լուքանիա	12950
Գազալոնիա	4845		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Չ. ՃՕԼԻ գործակատար
Thomas C. Joly
Ալիքսանտրիա խան, Թիւ 401
Ղալաթիա 571

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Դր Ն. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
([illegible])

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենաաստուէ՛ ցաւած ակռաներն ալ [illegible] կը լեցնեն. [illegible]։

Նորաձեւ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր, և գիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, [illegible]։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, առանց ցաւի ատամնահանութիւն.

Ց. Գ. Զմեաները կիրակի օրերն ալ, ([illegible]) ինչպէս նաեւ ամեն օր, ([illegible]) հիւանդ կընդունին Բերայի գործատեղին։

[illegible] բնակարանն, Թիւ 1 [illegible]։

QUINA LAROCHE

Նիհար, տժգոյն և ախորժակ չունեցող տղոց ու կիներու և հիւանդութենէ նոր ապաքինածներու համար, ըստ բժշկութեան, ամենէն ազդու դեղը պողպատն ու քինինն է։ Պողպատը արիւնը կը թարմացնէ և կ'ուժովցնէ. իսկ քինինը՝ ստամոքսին պաշտօնը կը դիւրացնէ։ ՔԻՆԱ ԼԱՐՈՇ, այդ երկու ազդու դեղերէն բաղկացած ըլլալով, իր նմաններուն մէջ ամենէն առաջինն ըլլալը կը հաստատէ այն 16,600 Ֆրանքի պարգեւը զոր ստացած է Ֆրանսական կառավարութենէն։ Քինա Լարոշ Կ. Պոլսոյ և գաւառներու դեղարաններուն և դեղի մթերանոցներուն մէջ կը գտնուի։

ՇԻՐՔԻԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ
1899 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 4ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

1 15 Բ. Ա. Գվզ. ԵնՄ. Մէզ. Պէօյք. Թրպ. Ենք. Միր. Ր. Հիս. Պէպ. Արն. Գրչ. Օրթ. Պշք.
1 30 Պէպ. Արն. Գրչ. Օրթ. Պշք.
1 30 Գնտ. Ջնկ. Պէյլ. Գզկ. Իւսկ.
1 45 Պէյգ. Բշպ. Զպզ. Գնլ. Ա. Հս. Գնտլ. Վնիք. Ջէնկ. Պէյլ. Գզկ. Պշք.
2 45 ԵնՄ. Մզպ. Պէօյք. Թրպ. Ենք. ՍԹՆ. Մրկ. Ր. Հս. Պէպ. Արնք. Գրչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
2 45 Պէյք. Բշպճ. Ենք. Գնլճ. Պօյճ. Ր. Ա. Հիս. Գնտլ. Վնիք. Ջնկք. Պէյլ. Գզկ. Պշքթ.
3 30 ԵնՄ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Պէյք. Բշպ. Զպզ. Գնլ. Ա. Հիս. Գնտ. Վնիք. Ջէնկ. Պէյլ. Գզկ. Իւսկ։
3 40 ԵէսՄ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. ԵէՆք. ՍԹ. Մրկ. Պօյճ. Ր. Հիս. Պէպ. Արնվ. Գրչ. Օրթ. Պշք.
4 45 Բ. Ա. Գվզ. ԵնՄ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Ենք. ՍԹՆ. Մրկ. Պօյճ. Ր. Հս. Պէպ. Արնվ. Գրչ. Օրթ. Պշկ.
5 30 Պէյք. Բշպ. Զպքլ. Գնլճ. Ա. Հ. Գնտլ. Վնք. Ջնկ. Պէյլ. Գզկ. Պշք.
5 45 ԵնՄ. Մզպ. Պէօյք. Թրպ. Պէյգ. Ենք. ՍԹՆ. Գնլ. Պօյճ. Ր. Հս. Պէպ. Արնվ. Գրչ. Օրթ. Պշք.
7 — ԵնՄ, Մզպ, Պէօյք, Թրպ, Պէյք, Ենք, Մրկ, Ր, Հս, Պէպ, Արնվք, Գրչ. Պէյլ. Օրթ. Պշք, Պէյքօզ Ջիկ. Ջակ շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի
7 30 Պէյգ, Բշպ. Ենք, Գնլճ. Մրկ, Ր, Ա, Հս, Գանտ. Պէպ. Արն. Ջնք, Պէյլ, Օրթք, Գզկ, Պշկ.
8 30 Ա. Ր, Գվ, ԵնՄ. Մէզ. Պէօյ. Թրպ. Պէյք. Բշպ Զպզ. Գնլ. Ա. Հս. Գնտլ. Վան. Ջնկ. Պէյլ. Գզկ. Իսկ.
9 — ԵէնՄ, Մէզ, Պէօյ, Թար, Ենք. ՍԹՆ. Միր. Ր. Հիս. Պէպ. Արնվ. Գրչ Օրթ. Պշք.
9 45 ԵնՄ. Մզպ, Պէօյք. Թրպ. Պէյք. Ենք. Գնլճ. Ա. Հս. Գնտլ. Վնք. Ջնք. Պէյլ. Գզկ. Իւսկ.
10 15 ԵնՄ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Ենք. Մրկ. Ր. Հիսար Պէպ, Արնվ. Օրթ, Պշք.

[illegible]

3 — Պշք. Օրթ. Գրչ. Արվ. Պէպ. Ր. Հիս. Պօյճ. Ենք. Թրպ. Պէօյք. Մզպ. ԵէնՄ.
3 30 Իսկ. Գզկ. Պէյլ. Ջնկ. Վնք. Գնտլ. Ա. Հ. Գնլճ. Զպզ. Բշպ. Պէյգ.
3 40 Գսպ, Պշք. Գզկ. Օրթ, Պէյլ, Ջնկ. Արվ, Գնտ Ա. Ր. Հս. Գնլ. Մրկ. Ենք. Բշպ, Պրզ. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. ԵնՄ.
4 30 Պշկ. Օրթ, Գրչ. Արն. Պէպ. Ր. Հ. Մրկ. ՍԹՆ. Ենք. Թրպ, Պէօյք, Մզպ, ԵնՄ,
5 — Գպթ. Պշկ. Գզկ, Օրթ. Պէյլ. Ջնկ. Արվ. Վնք, Գնտ. Ա. Ր. Հս. Գնլ. Զպք. Բշպ. Պէյգ,
6 — Գսպ. Պշկ. Օրթ, Արվ. Պէպ. Ա. Ր. Հս. Մրկ. Ենք. Պէյգ. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. ԵնՄ. Բ. Ա. Գվզ.
7 — Պշ. Օրթ. Պէյլ. Ջնկ. Արվ. Գնտ. Ա. Ր. Հ. Պօյճ. Ենք. Պէյքզ. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. ԵնՄ.
8 30 Պշկ. Օրթ. Գրչ. Արվ. Պէպ. Ր. Հ. Մրկ. Ենք. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. ԵնՄ.
9 15 Պշք. Օրթ. Պէյլ, Արվ. Գնտր Ա. Ր. Հս. Պօյճ Ենք. Պէյգ. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. ԵնՄ.
10 5 Պէշ. Գզկ. Պէյլ. Ջնկ. Վնք. Գնտ. Ա. Հ. Գնլ. Զպք. Բշպ. Պրզ. Մզպ. Ր. Ա. Գվ.
10 20 Պշկ. Օրթ. Գրչ. Արվ. Պէպ. Ր. Հս. Պօյճ. Մրկ. Իսթ Ենք, Թրպ. Պէօյ. Մզպ. ԵնՄ,
10 50 Գսպ. Պշկ. Օրթ. Գրչ. Արվ. Պէպ. Գնտ. Ա. Ր. Հսր. Գնլ. Մրկ. Ենք. Բշպ. Պրզ. Պէյքէքէն ԵնՄ. զագող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.
11 10 Պշկթ. Պէյլ. Ջնկ. Վնք. Գանտ. Ա. Հիս. Գնլ. Զպզ. Բշպ. Պէյք.
11 20 Պշկ. Պէպ. Ր. Հս, Մրկ. ՍԹէն. Ենք. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. ԵէնՄահալլէ
11 35 Պշկ. Օրթ. Գրչ. Արնվ. Գնտ. Պէպէք
12 — Պշքթ. Գզկճ. Պէյլ. Ջնկ. Վնք.
12 15 Պշք. Օրթ. Գրչ. Արնվ. Պէպ.

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌ

Փոքրիկ տղաքները սնուցանելու եւ անոնց ապագայ առողջութիւնը ապահովելու համար, երբ վեց ամսու ըլլան ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌով կըսկսին սնուցանել զանոնք. ՖՕՍՖԱԹԻՆը շօքօլաի նման խիստ համեղ է եւ քաղցրահամ եւ արտաքոյ կարգի սննդարար. տղաք մեծ ախորժով կուտեն զայն եւ քանի ուտեն այնչափ կը սնանին կը զօրանան, շուտով ոտքի կ'ելնեն, եւ փոքրիկներու յատուկ շատ մը հիւանդութիւններու կը դիմադրեն։ Այս սննդարար ուտելիքը՝ տղոց ոսկրները զօրացնելու մասնաւոր յատկութիւն մը ունի եւ միանգամայն կը փրկէ զանոնք փոքրիկներուն համար յաճախադէպ եղած փորհարութենէն. մեծապէս կը նպաստէ ակռաներուն շուտով եւ անվտանգ բուսնելուն։ Հազարաւոր փորձեր կը հաստատեն որ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌով սնանող տղաք առողջ, զօրաւոր եւ ուժեղ մարդիկ կ'ըլլան ապագային։

Տղոցմէ զատ, ամէն հասակէ անձինք շօքօլաի եւ կաթով սուրճի տեղ այս պատուական ՖՕՍՖԱԹԻՆը գործածելով, մեծապէս նպաստած կ'ըլլան իրենց առողջութեան։ Ամէն մեծ նպարավաճառներու, դեղագործներու եւ դեղավաճառներու քով կը գտնուի։

Անոնք որ կանխահոգութիւն ունենալ կ'ուզեն իրենց զաւակներուն մասին, անհրաժեշտ է որ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌով սնուցանեն զանոնք։

155 37—44

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերպուլի, Պորտօյի, Միջերկրականի և Սեւ Ծովի միջեւ [illegible]

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Ռամէսէս	3000	Թիպս	2500
Անապիս	3000	Նէքթիս	2400
Թէպըր	3000	Օսայրիս	2250
Քէանոբուս	3000	Քէրա	2250
Ֆարոս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Կասըրնի	1500
Մարէօթիս	2500	[illegible]	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթօլ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
568 31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվրբուլ

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի կայս. Իրատէով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ։

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած	10,000,000 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	82,500,000 »
1895ի հասոյթք	25,000,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս
Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ [illegible]
([illegible])

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ԹԷՈՏՕՐ ՐԷՔՔԷՆ

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1898 Նոյմբ. 1 (Ն. Տ.) Երեքշաբթիէն սկսեալ

ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԳՕՆԵԱՅԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառք. Թ. 222 խառն Առտու		ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառք. Թ. 221 խառն Իրկն.	
ժ.	վ.		ժ.	վ.
12	—	մկն. Էսկի-Շէհիր ժմ.	2	55
12	41	» Կէօքճէ քըրըք »	2	15
1	33	» Սաքըօնճը բունար »	1	33
2	26	» Ալաեունտ »	12	37
3	11	» Չէքիրլէր »	11	54
4	9	» Տէօյէր »	11	2
4	36	» Իհսանիյէ »	10	20
5	—	» Համամ »	9	53
5	14	» Կազլըկէօլ համամ »	9	44
6	6	» Աֆիոն Գարա Հիսար »	9	13
6	41	» Պէօյիւք Չօպանլար »	8	20
7	34	» Չայ »	7	33
8	23	» Իսհագլու »	6	44
8	47	» Եասսիան »	6	15
9	16	» Աք շէհիր »	5	53
9	48	» Ագալի քէօյ »	5	15
10	30	» Չավուշճը քէօյ »	4	37
11	8	» Իլկին »	4	5
11	55	» Գատըն-Խանը »	3	13
12	48	» Սէրայ-Ինի »	2	31
1	20	» Մէյտան »	1	53
2	22	» Բունար-Պաշը »	12	48
3	—	ժմ. Գօնեա մկն.	12	—
իրկն.			առտ.	

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐԷՆ ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառք. Թ. 122 խառն Առտու		ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառք. Թ. 121 խառն Իրկն.	
ժ.	վ.		ժ.	վ.
1	—	մկն. Էսկի Շէհիր ժմ.	12	41
1	49	» Աք Պունար »	11	54
2	35	» Ալփու Քէօյ »	11	16
3	23	» Պէյլիք Ախուր »	10	20
4	38	» Սարիքէօյ »	9	13
5	35	» Պիչէր »	8	8
6	20	» Սասլըէր »	7	23
7	—	» Պէյլիք Քէօփրիւ »	6	51
7	55	» Բօլաթլը »	5	59
9	17	» Մալը Քէօյ »	4	20
10	19	» Սէնճան Քէօյ »	3	6
11	12	ժմ. Էնկիւրիւ մկն.	2	10
իրկն.			առտ.	

ԱԼԱՅՈՒՆՏԷՆ ՔԷՕԹԱՀԵԱ

ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 324 խառն Առտու		ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 326 խառն Իրկն.		ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 323 խառն Առտո.		ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 325 խառն Իրկն.	
ժ.	վ.	ժ.	վ.		ժ.	վ.	ժ.	վ.
2	35	12	50	մկն. Ալայունտ ժմ.	2	—	12	10
2	55	1	10	ժմ. Քէօթահեա մկն.	1	40	11	50

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընթացք Հըլլի, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Գօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Ռօզարիօ	186
Ալէքթօ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Ժարֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գօրսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Ցիրիօ	1735
Արիօսդօ	2377	Տիտօ	4811	Հիտալկօ	1581	Միրատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սոէրօ	1200
Պօրօտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրադիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պր սվօ	1076	Տրաքօ	1718	Հումպէր	596	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրիւնօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօքիօ	3827
Պըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտալիօ	5540	Օթիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Դէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօրրինօ	487
Դալիրսօ	1337	Էջադօ	1481	Քլէսօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Դամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասրօ	1914
Դազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօվնօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Զիրակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1834	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէբանդօ	2272	[illegible]	1663	Եէտօ	1850
Գլիօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիդանօ	1248	Լօրէնզօ	3191	Րօմէօ	1789		

Մարքիլօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօնսթըն, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած է։

Լօրէնցօ շոգենաւը, նաւապետ Ուիլքս, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն մեկնած է ուղղակի Պոլիս գալու համար և ամսոյս 14ին հոս կ'սպասուի։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻՋՕ
Թիւ 17—18, Քիւչիւք Միւմէթ խան, Ղալաթիա

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՑԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլայի և Պոնտոսի միջ-
[illegible]

ԺԱՄԱՆՈՒՄ
Փետր. 6 [illegible] Անատոլուի եզերքէն։
» 5 [illegible] Անվերսէն։
» 8 [illegible] Անվերսէն։

ՄԵԿՆՈՒՄ
Փետր. 7 [illegible] Մարսիլիա։
[illegible] Սամսոն, Տրապիզոն և Նովօրոսիսք։
» [illegible] դէպի Պաթում։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

[illegible]

[illegible], ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ՐԸՊՈՒԼ
575 Թօփհանէ, քարափին վրա

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ՆՈՒՍՈՒԹԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (150)

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՐ

ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻՆ ՏՂԱՆ

Գ.

ՄԱՅՐ ԼԱՆՏԸՆԱՅԻ ՏԱՃԱՏԱԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—Շատ լաւ, շնորհակալ եմ, պատասխանեց Պլէաօ։

—Ի՜նչ զարմանալի դէմք մ'ունի այս իրիկուն, ըսաւ ինքնիրեն դռնապանուհին, գոցելով իր շարժուն ապակափեղկը։

—Ո՞վ կրնայ ըլլալ այդ եկողն, հարցուց ինքնիրեն Պլէաօ սանդուղէն արտորնօք վեր ելնելով. զարմանալի բան, ես մարդ չէի սպասեր։

Մտաւ բնակարանը, Նախասենեակին մէջ, միոտանի կլոր սեղանի մը վրայ, ըստ սովորութեան՝ երբ ուշ վերադառնար, վառած լամպար մը գտաւ։

—Վայրկեան մը չունիմ կորսնցնելիք, կ'ըսէր մտքէն, պէտք է որ ժամ մ'եաքը Փարիզ չգտնուիմ. Բաղելով կ'երթամ մինչեւ Քրէյլ, հոն առաջին կառախումբին կ'սպասեմ, և վաղ իրիկուն, ժամը հինգին Լոնտրա կ'ըլլամ։

Դահլիճէն անցած ժամանակ իր սպասուհիին սենեակէն ձայն մը լսեց, որ հեծութեան կը նմանէր։

—Խուսած կենդանին կը քնանայ խոզի մը պէս, ըսաւ ինքնիրեն, և գերմանական չանչանի մը պէս կը խռկայ։

Բացաւ իր սենեակին դուռն և ներս նետուեցաւ։

Դեղին մետաղն ա՛յն աստիճան բուռն ձգողական զօրութիւն մ'ունէր այս մարդուն վրայ, որ հազիւ իր կուռքին նուիրուած սրբավայրին մէջ ոտքը դրեր էր, լոկոյն մոռցաւ պահ մ'առաջ կրած սոսկալի տագնապները, ահեղ վտանգները, գլխուն վրայ տակաւին կախուած սպառնալիքը։ Ուժով մը տնկուեցաւ, հրացայտ աչերով, զուարթ դէմքով։ Ժպիտ մը, յայտարար նշան գոռոզ յանձնապաստանութեան, սարսռեց իր հաստ շրթունքը։

Ա՜յնպիսի երեւոյթ մ'ունէր, որ կարծես թէ կ'ըսէր.

—Ես միլիոններ ունիմ, աշխարհի տէրն եմ։

Ուղղակի գնաց իր արկղին քով։

Մատն ա՛նչափ անգամ կոխեր էր արկղը ծածկող շարժուն տախտակին կոճակին վրայ, որ երկու ֆրանքնոցի մեծութեամբ սեւ բիծ մը ձեւացեր էր տախտակին վրայ։ Բայց Պլէաօ մատը կոճակին վրայ դնելու համար ուշադրութեամբ նայելու պէտք չունէր, գիշեր թէ ցերեկ, լոյս թէ մութ, մատն լսկոյն կը գտնէր զայն.

Պլէաօ կոճակին վրայ կոխելով՝ տեսաւ որ շարժուն տախտակը ծանր ծանր վեր ելաւ արկղը երեւան հանելու համար։

Յանկարծ ահռելի աղաղակ մ'արձակեց։

Մարմինը դէպ առաջ ծռած, բերանը բաց, թեւերը կախ, անշարժ մնաց քար կտրածի պէս։ Աչերը չափազանց բացուած, կապիճներէն դուրս ցցուած, զարհուրելի սեւեռում մ'ունէին։

Պլէաօ իրաւունք ունէր սարսափահար ըլլալու. տեսեր էր որ արկղին դունակը բանաքարուած, սեւ ծակ մը բացուած էր պատին մէջ։

Քանի մը վայրկեան անցաւ մեռելային լռութեան մէջ։

Վերջապէս Պլէաօ քայլ մ'առաջ գնաց, թեւերն երկնցուց, ձեռքերը զննեցին արկղը։ Աչերուն վկայութեանը բոլորովին չհաւատալով, ուզեց որ ձեռքերն հաստատեն ահռելի ճշմարտութիւնը։ Համոզուեցաւ որ աչերը չէին խաբած զինքը։

Նորէն աղաղակ մ'արձակելով ինկաւ ծունգերուն վրայ, և երկու ձեռքն արկղին մէջ խոթելով ամէն կողմը զննեց։

Դատա՛րկ, բոլորովին դատա՛րկ, բան մը չկար մէջը... Պլէաօ կողոպտուե՛ր էր։ Ոսկիները, պանքտոմսերը, արժեթղթերը, ամէնն ալ աներեւոյթ եղեր էին... Այո՛, Պլէաօ կողոպտուեր էր, ոչնչացե՛ր էր...։

Եւ կ'երկբայէր տակաւին, չէր ուզեր հաւատալ, և վերէն վար, արկղին բոլոր դարակները, ամէն խորշերը կը խուզարկէր իր կծկած մատներով։ Առանց նշմարելու կը քերէր փայտն ու երկաթը, որք կը ճանչէին իր եղունգներուն տակ։

Վերջապէս յոգնեցաւ։ Թեւը նորէն անգամ մ'ալ արկղին մինչեւ յատակը խոթելէ ետքը՝ ոտքի վրայ ելաւ՝ ձեռքը չուան մը բռնած։

Նախ, պղուշ աչերով վրան նայեցաւ, մտածութիւնը կորուսած մարդու մը պէս. յետոյ յանկարծ զարհուրելով՝ ետ ետ երթալ սկսաւ։ Կարծես թէ թունաւոր գազան մը զինքը խածնել կ'սպառնար։ Կռնակը պատին կռթընեցաւ և ալ չէր կրնար ետ երթալ։ Բոլոր մարմինը կը դողար. այնպէս եկաւ իրեն թէ երակներուն մէջ արիւնի տեղ սառ կը շրջագայէր. կոկորդը կը հանչէր ահռելի կերպով, և երբ թէ յանկարծ նշմարելով որ ձեռքին մէջ օձ մը բռնած էր, բոլոր ուժովը սենեակին միւս ծայրը նետեց սարսափեցնող չուանը։

Շուարած, դողահար, տմոյն, աչերն արիւնով լցուած, քանի մը քայլ առաւ և գնաց աթոռի մը վրայ կքեցաւ իր գրասեղանին քով։

Փոքրիկ ծրար մը, որ գրասեղանին վրայ դրուած էր, աչքին զարկաւ։

Նամակի մը կը նմանէր՝ առանց սովորական մեծութիւնն ու ձեւն ունենալու։

Ճերմակ պատեանին վրայ հետեւեալ խոշորագիր բառերը կարդաց.

ԲԱՐԵԿԱՄԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿ

Այս հաստ և երկայն սեւնակներով տառերը՝ կրակէ գիրերու պէս այրեցին աչերը։

Ձեռքն առաւ զարմանալի ծրարն և իր ջղոտ մատներով պատռեց պատեանը....

Մէջը թուղթ մը մազ կար։

Ինչպէս որ ճանչեր էր չուանը, մազերն ալ ճանչեց։

Կարկասը խեղդելու գործածած չուանն էր. մազերն ալ Կարկասինն էին. զայն Սեվրի տունը սանդուղէն վար քաշած միջոցին ձեռքը մնացած էին։

Կատաղաբար ձեռքը թոթվելով նետեց ծրարն, և ինքն ալ ետ ցատկեց տարօրինակ մռնչիւնով մը։

Քրտինքը ուղխօրէն կը վազէր ճակատէն, գլուխն ի վար դոյլ մը ջուր թափուելու պէս։

Կուրծքը կը մաձկէր, շունչը կը հեւար, կոկորդը սեղմուելով՝ օդը ետ կը մղէր. սրունքը դողդոջելով կը ճկուէին մարմինին ծանրութեանը տակ. յենարան մը փնտռեց, և չգտնելով՝ անկենդան զանգուածի մը պէս փռուեցաւ ինկաւ տախտակամածին վրայ....

Երբ ուշաբերեցաւ, լոյսը ծագել կ'սկսէր. լամպարին իւղը հատնելով մարեր էր։

Բաւական դժուարութեամբ ելաւ կանգնեցաւ սրունքներուն վրայ։

(Շարունակելի)